

สภาพทั่วไป และลักษณะของอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา

ในบทนี้จะกล่าวถึงสภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา อันประกอบด้วยพื้นที่จังหวัดปทุมธานีและลักษณะของอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา ลักษณะอุตสาหกรรม ประเภทอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมที่เป็นฐานการผลิตในพื้นที่ต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี

4.1 สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

4.1.1 ประวัติความเป็นมา

ปทุมธานี ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นแหล่งพืชพันธุ์ธัญญาหารอันอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ที่เกี่ยวเนื่องกันมาตลอดระยะเวลาการเป็นเมืองชายพระราชอาณาเขตของราชอาณาจักรอยุธยาและกรุงรัตนโกสินทร์ จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โบราณคดีและวรรณกรรมได้ให้ภาพสะท้อนของชุมชนริมน้ำ ปทุมธานี ในนาม สามโคก มีฐานะเป็นเมืองเล็ก ๆ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา

ปทุมธานียุคใหม่ (สมัยรัตนโกสินทร์ – พ.ศ. 2500)

กำเนิดทุ่งหลวงรังสิต

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นรังสิต เกิดขึ้นในสมัยแห่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว อันเป็นผลจากการสัมปทานขุดคลองใน โครงการรังสิต ของบริษัทขุดคลองแลคูนาสยามในปี พ.ศ. 2431 ซึ่งผลที่ตามมาคือการเกิดการบุกเบิกพื้นที่ดินขนาดใหญ่ จากสภาพท้องทุ่งและป่า กลายเป็นนาข้าวอันกว้างใหญ่ ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบสนองต่อเศรษฐกิจการส่งออกข้าวที่ได้ขยายตัวอย่างกว้าง ภายหลังจากทำสนธิสัญญาเบาริง (Bowring Treaty) ในปลายทศวรรษ 2390 เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 มีการขุดคลองรังสิต และคลองซอยต่าง ๆ ได้มีผู้คนอพยพผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานในบริเวณที่ขุดคลองใหม่ซึ่งเรียกว่า ทุ่งหลวงรังสิต หรือ ทุ่งรังสิต การอพยพของผู้คนเข้ามาตั้งถิ่นฐานใหม่ในทุ่งหลวงทั้งสองเขตได้เกิดขึ้นอย่างขนานใหญ่ ในสมัยรัชกาลที่ 5 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะทุ่งหลวงทั้งสองขึ้นเป็นเมืองใหม่คู่กัน คือ เมืองมินบุรี สำหรับ ทุ่งหลวงแสนแสบ และ เมืองธัญบุรี สำหรับ ทุ่งหลวงรังสิต มีความหมายว่า เป็น เมืองปลา และ เมืองข้าว โดยลำดับ

เฉพาะการตั้งถิ่นฐานในเขตรังสิต ได้เริ่มขึ้นหลังชุดคลองแสนแสบและคลองประเวศ เมื่อการตั้งถิ่นฐานในเขตดังกล่าวเริ่มเต็มล้นแล้ว ผู้คนก็เริ่มอพยพเข้ามาในเขตรังสิต โดยเริ่มเข้ามาทางตอนใต้ก่อนแล้วค่อย ๆ กระจายขึ้นไปทางเหนือ แต่ค่อนข้างน้อยและอยู่อย่างกระจัดกระจายเป็นหย่อม ๆ (Scattered settlement) กล่าวคือ บ้านที่สร้างขึ้นในเขตนี้จะต้องถมดินขึ้นเป็นโคกกลางทุ่งนา เนื่องจากบริเวณนี้เป็นที่ลุ่มเต็มไปด้วยหนองบึง และการระบายน้ำไม่ค่อยดี แต่เมื่อมีการขุดคลองขึ้น การตั้งบ้านเรือนก็จะทำได้ง่ายขึ้น คือสร้างบ้านเรือนบริเวณริมฝั่งคลอง ซึ่งคันคลองสามารถกั้นน้ำเอาไว้ได้ แต่บ้านก็ยังกระจัดกระจายอยู่ห่าง ๆ กัน ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านจึงทำให้มีปัญหาที่ชาวนามักถูกโจรผู้ร้ายลอบทำร้าย และลักษณะโคมคายอยู่เสมอ เนื่องจากรัฐบาลไม่อาจเข้าไปควบคุมดูแลได้อย่างทั่วถึง

แรงจูงใจที่ทำให้ชาวนาอพยพเป็นจำนวนมากและรวดเร็ว นอกจากเป็นจากการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจข้าว ที่ทำให้ข้าวเป็นที่ต้องการของตลาดโลกแล้ว ยังมาจากแรงผลักดันที่เกิดขึ้นจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในทางสังคมและเศรษฐกิจในสมัยรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การที่กรุงเทพฯขยายตัวและราคาที่ดินได้ถีบตัวสูงขึ้น ผลักดันให้ชาวนาในเขตกรุงเทพฯ ต้องออกไปหาที่ทำกินแห่งใหม่ ผลพวงจากการเลิกทาส ในปีพ.ศ. 2415 ก็ทำให้ทาสบางส่วนมีฐานะเป็นเสรีชนและถูกผลักดันให้ต้องอพยพออกไปตั้งถิ่นฐานใหม่ ขณะเดียวกันสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในเขตทำนาเดิมมีความเปลี่ยนแปลงก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ชาวนา จากฝั่งทะเลตอนใต้อพยพมาสู่เขตรังสิตด้วยความหวังว่าระบบคลองช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ปทุมธานียุคปัจจุบัน

ปทุมธานีเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเริ่มต้นจากการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวไปสู่การเพาะปลูกพืชทางการเกษตรอื่น ๆ ที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น การทำสวนผัก แตงโม สวนส้มและผลไม้อื่น ๆ ในปี พ.ศ. 2495 จึงได้มีการก่อสร้างโครงการชลประทานเจ้าพระยาใหญ่ โดยเงินกู้จากธนาคารโลก และสร้างเสร็จในปี พ.ศ.2500 โครงการเจ้าพระยาใหญ่ได้ส่งผลให้พื้นที่บริเวณคลองรังสิตได้รับน้ำที่ใช้ในการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมบริเวณดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ. 2512 – 2517 ได้เริ่มมีการปรับเปลี่ยนพื้นที่นาบางส่วนมาทำพืชไร่และสวน โดยมีนายทุนจากกรุงเทพฯ เริ่มเข้ามาจับจองพื้นที่มากขึ้น มีการทำสวนกล้วยและสวนส้ม จนในที่สุดพื้นที่ในเขตอำเภอหนองเสือ ลำลูกกา ธัญบุรี และ คลองหลวง กลายเป็นพื้นที่เพาะปลูกส้มเขียวหวานที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ มีพื้นที่เพาะปลูกรวมกันถึง 150,000 ไร่ ซึ่งก่อให้เกิดรายได้มากกว่าการทำนาข้าวของปทุมธานีทั้งหมด

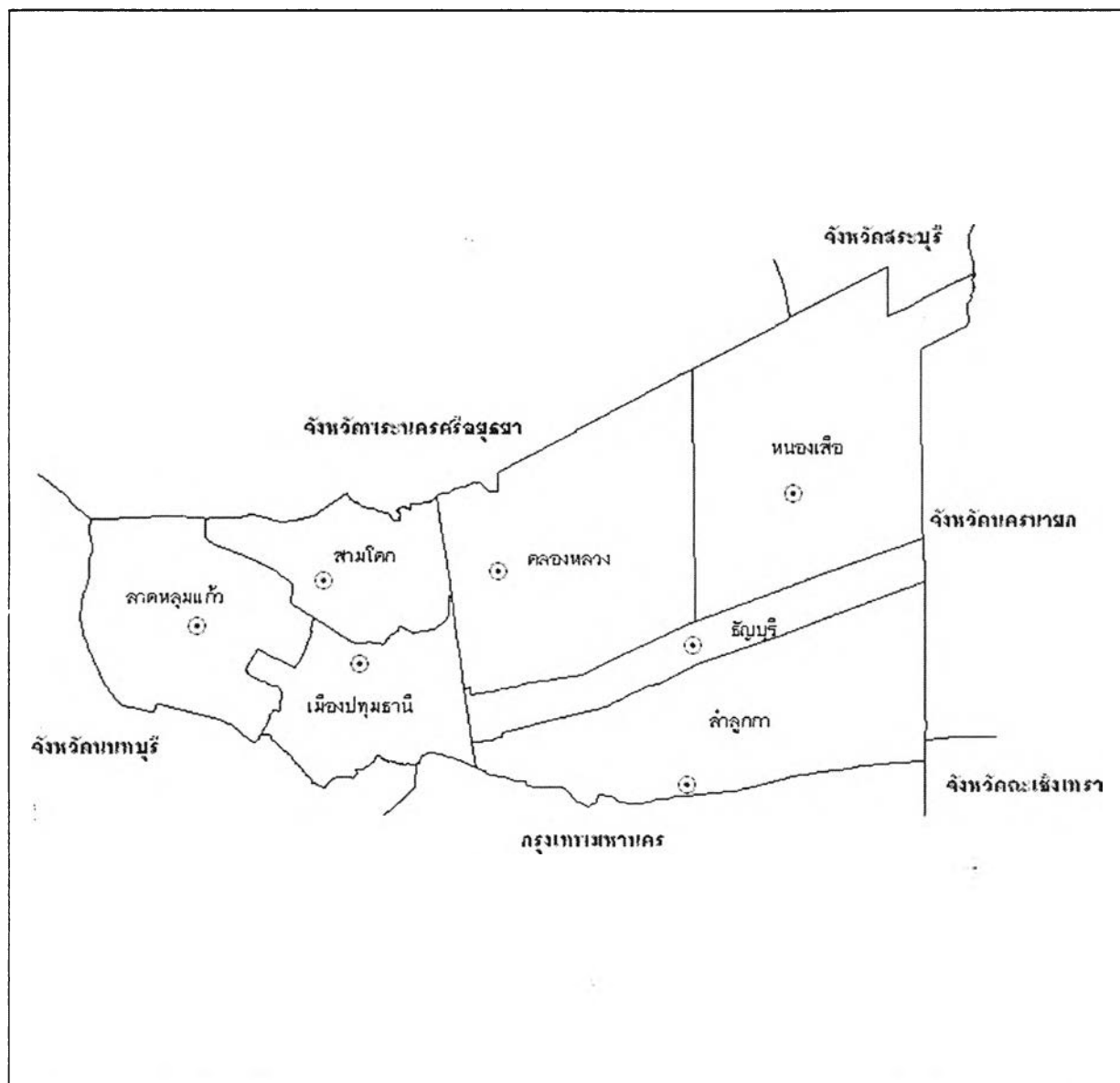
ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระดับประเทศ เริ่มจากการพัฒนาเส้นทางคมนาคมทางบก การเกิดขึ้นของถนนพหลโยธิน ในฐานะทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 มีการสร้างเขื่อนภูมิพล เขื่อนสิริกิติ์ ในลักษณะเขื่อนเอนกประสงค์ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าและการเก็บน้ำเพื่อการเกษตร

ถนนพหลโยธินที่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงมาอย่างต่อเนื่องทำให้เป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ทำให้พื้นที่สองข้างทางในเขตรังสิตเป็นย่านอุตสาหกรรมใหม่ มีการตั้งโรงงานทอกระสอบ โรงงานปั่นฝ้าย โรงงานทอผ้า และโรงงานอุตสาหกรรมเคมี ตั้งแต่ พ.ศ.2510 เป็นต้นมา โรงงานอุตสาหกรรมเริ่มเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เฉพาะในปี พ.ศ.2537 มีโรงงานอุตสาหกรรมในเขตจังหวัดปทุมธานี 1,169 แห่ง ใช้เงินลงทุนไปถึง 67,166.13 ล้านบาท มีแรงงานที่เข้ามาทำงานในโรงงานจำนวน 145,961 คน อุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมในจังหวัดปทุมธานีขนานใหญ่ โดยเฉพาะผู้คนต่างถิ่นอพยพโยกย้ายกันเข้ามาอาศัยในจังหวัดปทุมธานีมากขึ้น ผลที่ตามมาก็คือ มีความต้องการพื้นที่ที่อยู่อาศัยมากขึ้น ประกอบกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีมาแต่เดิมเอื้ออำนวยประโยชน์ในการจัดสรรที่ดินและโครงการหมู่บ้านจัดสรรขนาดใหญ่ เขตพื้นที่รังสิตในปัจจุบันจึงได้รับผลกระทบทั้งทางภาวะแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพน้ำ อากาศ เสียง และขยะมูลฝอย เป็นต้น

4.1.2 ขนาดและที่ตั้ง

จังหวัดปทุมธานี ตั้งอยู่ในภาคกลางประมาณเส้นแวงที่ 100 องศา ตะวันออก อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง 2.30 เมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,520.856 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 950,535 ไร่ ห่างจากกรุงเทพมหานครไปทางทิศเหนือประมาณ 27.8 กิโลเมตร จังหวัดปทุมธานีมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบางปะอิน อำเภอบางไทร และอำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อำเภอหนองแค อำเภอลำลูกกา จังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ อำเภอลำลูกกา จังหวัดนนทบุรี
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เขตดอนเมืองและ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-1 แสดงพื้นที่ศึกษาและที่ตั้งของอำเภอ

สัญลักษณ์

◎ ที่ตั้งอำเภอ

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.2546.

4.1.3 สภาพภูมิศาสตร์และลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิศาสตร์

หลักฐานทางธรณีวิทยา ได้แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี เป็นที่ราบที่เกิดจากการตกตะกอนทับถมของแม่น้ำเป็นเวลานาน สันนิษฐานว่าเดิมเป็นแอ่งแผ่นดิน (Depression) มีน้ำทะเลท่วมถึง ต่อมาเมื่อแผ่นดินยกสูงขึ้นและระดับน้ำลดลง แม่น้ำที่ไหลผ่านบริเวณนี้ได้นำตะกอนมาทับถมจนกลายเป็นที่ราบกว้างใหญ่

บนพื้นที่สองฟากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตก ในเขตจังหวัดปทุมธานี เป็นดินที่มีโครงสร้างทางธรณีวิทยา ซึ่งบ่งชี้ถึงการเกิดของชั้นดินตะกอนน้ำกร่อยทับถมอยู่บนตะกอนน้ำทะเล ดินที่พบมีลักษณะเป็นดินเหนียว ส่วนบนมีสีเทาเข้มค่อนข้างเป็นกรด พบสารคาร์โบไฮเดรตเล็กน้อย ซึ่งอาจจำแนกดินที่พบในบริเวณนี้เป็นดินชุดชะเชิงเทรา ดินชุดรังสิต ดินชุดเสนาและดินชุดอยุธยา อันเป็นลักษณะทั่วไปของบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานี เป็นที่ราบลุ่มริมสองฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา อยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 2.30 เมตร มีแม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านใจกลางจังหวัด ทำให้พื้นที่ของจังหวัดถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ฝั่งตะวันตก หรือฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่พื้นที่ของอำเภอเมืองปทุมธานี บางส่วน พื้นที่อำเภอสามโคกบางส่วน และอำเภอลาดหลุมแก้วทั้งหมด ฝั่งตะวันออก หรือ ฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยา ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอเมืองปทุมธานี พื้นที่บางส่วนของอำเภอสามโคก พื้นที่ทั้งหมดของอำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอลำลูกกา และอำเภอหนองเสือ

ปกติในช่วงฤดูฝนระดับน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ระดับน้ำเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉลี่ยประมาณ 50 เซนติเมตร ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยาเป็นบริเวณกว้าง และก่อให้เกิดปัญหาด้านอุทกภัยในบางปี โดยเฉพาะฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยาจะประสบปัญหาเฉพาะบริเวณที่อยู่ตามชายฝั่งแม่น้ำเท่านั้น สำหรับพื้นที่ที่อยู่ห่างออกไปจะมีคลองขอยอันเป็นคลองชลประทานเป็นจำนวนมาก สามารถควบคุมจำนวนน้ำได้ (ยกเว้นการท่วมขังเฉพาะพื้นที่ที่ไม่สามารถระบายน้ำลงสู่คลองระบายได้)

4.1.4 การใช้ประโยชน์ที่ดินและผังเมืองจังหวัด

จังหวัดปทุมธานีมีการใช้ประโยชน์ที่ดินในปี พ.ศ. 2542 เป็นพื้นที่เกษตรกรรมมากที่สุด ประมาณ 518,492 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 54.37 ของพื้นที่จังหวัด ส่วนในปี พ.ศ.2541 พื้นที่เกษตรกรรมมีประมาณ 536,937 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 56.30 ของพื้นที่จังหวัด พื้นที่ส่วนใหญ่ทางการเกษตรยังคงเป็นการทำนา คิดเป็นร้อยละ 69.60 หรือประมาณ 373,717 ไร่ ของพื้นที่ทางการเกษตร จากพื้นที่การทำนารองลงมาคือพื้นที่การปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น คือประมาณ 126,462 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 23.55 ของพื้นที่รวมทางการเกษตร รองลงมาคือพื้นที่ทำสวนผักและไม้ดอก คิดเป็นร้อยละประมาณ 2.04 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด (ตารางที่ 4-1) พืชเศรษฐกิจหลัก คือ ข้าว ส้มเขียวหวาน ข้าวโพดหวาน แตงโม มะม่วง กัญชง และการเลี้ยงปลา กุ้ง พื้นที่เกือบทั้งหมดอยู่ในเขตชลประทาน ประกอบด้วย โครงการชลประทานรังสิตเหนือและใต้ โครงการชลประทานพระยาบันลือ และโครงการชลประทานคลองพระอุดม

ที่นา เป็นพื้นที่ที่มากที่สุดประมาณ 373,717 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 56.30 ของพื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมด พื้นที่การทำนาตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 เป็นต้นมา มีอัตราการลดลงโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 16,944 ไร่ โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2536 ลดลงมากถึง 26,279 ไร่ จากปี พ.ศ. 2535 แม้ว่าพื้นที่เกษตรมีอยู่ทุกอำเภอ แต่ส่วนใหญ่อยู่ในเขตอำเภอหนองเสือ อำเภอลำลูกกาและอำเภอลาดหลุมแก้ว ตามลำดับ

ที่ไม้ผลและไม้ยืนต้น เป็นพื้นที่ถือครองทางการเกษตรที่มีขนาดรองลงมาจากที่นา เช่นเดียวกับที่นา คือพื้นที่ของไม้ผลและไม้ยืนต้น มีจำนวนพื้นที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2536 พื้นที่ของไม้ผลและไม้ยืนต้นลดลงมากที่สุดคือ ประมาณ 22,278 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.43 ของพื้นที่เดิมในปี พ.ศ.2536 และเมื่อพิจารณาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึง พ.ศ. 2541 พื้นที่ของไม้ผลและไม้ยืนต้นลดลงโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 8,795 ไร่ต่อปี การปลูกไม้ผลทำกันมากในอำเภอรัญบุรี ลำลูกกา ลาดหลุมแก้ว คลองหลวง ได้แก่ ส้มเขียวหวาน มะพร้าว มะม่วง และกัญชง

ที่สวนผักและไม้ดอก พื้นที่ประเภทนี้แตกต่างกับพื้นที่ประเภทอื่น มีอัตราการเพิ่มขึ้นของพื้นที่อย่างต่อเนื่องทุกปีตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 เป็นต้นมา มีอัตราการเพิ่มขึ้นของพื้นที่โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 1,135 ไร่ โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2538 มีพื้นที่เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วถึง 3,955 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นสวนผักทางการเกษตร เช่น คะน้า กวางตุ้ง พริก ถั่วฝักยาว ต้นหอม กระเทียม เป็นต้น ปัจจุบันปลูกมากในอำเภอเมือง สามโคก รัญบุรี และลำลูกกา

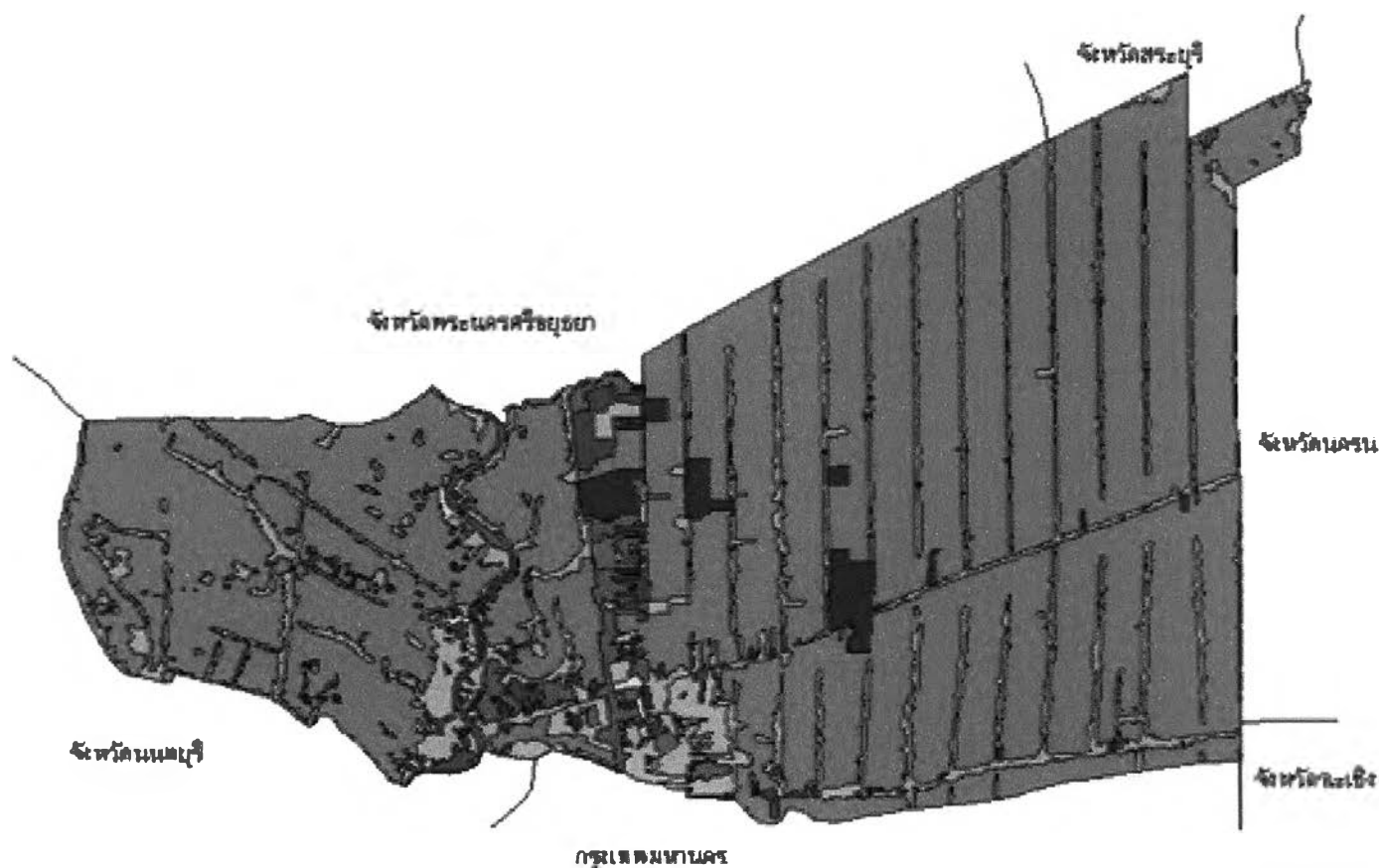
ส่วนพื้นที่ประเภทอื่นอย่างเช่น พื้นที่ป่า จากการสำรวจทางอากาศของกรมป่าไม้ จากการถ่ายภาพจากดาวเทียมแล้วไม่พบพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดปทุมธานีแต่อย่างใด เช่นเดียวกับพื้นที่สำหรับทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์นั้น หลังจากปี พ.ศ. 2536 เป็นต้นมา ไม่มีพื้นที่สำหรับการเลี้ยงสัตว์แต่

ตารางที่ 4-1 สถิติการใช้ที่ดิน ในจังหวัดปทุมธานี พ.ศ.2535 - 2541

หน่วย : ไร่

ปี พ.ศ.	เนื้อที่ทั้งหมด	เนื้อที่ป่าไม้	เนื้อที่ถือครองทางการเกษตร									
			รวม	ที่อยู่อาศัย	ที่นา	ที่พืชไร่	ที่ไม่ผลและ ไม่ยืนต้น	ที่สวนผัก และไม้ดอก	ที่ทุ่งหญ้า เลี้ยงสัตว์	ที่รกร้าง ว่างเปล่า	ที่อื่น ๆ	เนื้อที่ไม่ได้ จำแนก
2535	953,660	-	689,836	19,237	458,440	-	179,236	5,868	5,767	4,483	16,805	263,824
2536	953,660	-	631,495	18,488	432,161	-	156,958	5,270	-	3,893	14,725	322,165
2537	953,660	-	625,339	18,118	430,000	-	153,819	6,651	-	3,349	13,452	328,271
2538	953,660	-	619,618	17,774	427,850	-	151,050	10,606	-	2,806	9,532	334,042
2539	953,660	-	594,756	17,254	411,753	-	143,962	10,722	-	2,033	9,032	358,904
2540	953,660	-	562,329	16,740	388,535	-	135,529	10,898	-	1,797	8,832	391,331
2541	953,660	-	536,937	15,908	373,717	-	126,462	10,948	-	1,561	8,341	416,723

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ปัจจัยในการคัดเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-2 แนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดิน

สัญลักษณ์

ที่นาก่อผลกรรม	ดินดอนสามเหลี่ยม
ที่นาก่อผลกรรม	เขตอุตสาหกรรม
ที่ว่าง	ที่อยู่อาศัยหนาแน่น
บ่อน้ำ	ที่อยู่อาศัยหนาแน่นปานกลาง
สถานที่ของราชการ	

สำนักวิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา :ผังเมืองจังหวัดปทุมธานี,2538.

อย่างไร (ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร) และที่น่าสังเกตคือ พื้นที่รกร้าง จากสถิติพบว่าพื้นที่รกร้างมีอัตราการลดลงอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินจากเดิมที่ไม่ได้มาใช้ประโยชน์เพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการเพิ่มผลผลิตหรือการเพิ่มมูลค่าเพิ่มให้กับพื้นที่รกร้างนั้นอีกด้วย

ลักษณะดินมีความเป็นกรดสูง หรือที่เรียกว่า ดินเปรี้ยวและมีธาตุอาหารในดินน้อย บริเวณพื้นที่ที่มีดินเปรี้ยวมากที่สุด คือ อำเภอหนองเสือ รongลงมาคือ ลำลูกกาและธัญบุรี มีเนื้อที่รวมประมาณ 905,000 ไร่ หรือร้อยละ 96.8 ของพื้นที่จังหวัด ความเหมาะสมของดินเพื่อการเกษตรจึงมีน้อย แม้ใส่ปุ๋ยก็ยังไม่สามารถให้ผลได้ดีเท่าที่ควร ผลผลิตต่ำ กลุ่มดินที่มีสภาพเป็นกรดหรือเปรี้ยวซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัด ไม่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เนื่องจากเป็นดินเหนียว การระบายน้ำไม่ดี การไหลบ่าของน้ำบนผิวดินช้า เมื่อฝนตกน้ำท่วมมักทำให้พืชไร่เสียหายได้ การปลูกข้าวได้ผลผลิตต่ำ ดินเหล่านี้พบทางฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา เฉพาะอย่างยิ่งบริเวณทุ่งรังสิต ครอบคลุมพื้นที่หลายอำเภอ ดังนี้

- อำเภอเมือง มีดินนาประมาณร้อยละ 50 ของพื้นที่ทั้งอำเภอ กลุ่มดินไร่อ้อยบริเวณทิศตะวันออกและตอนกลางของอำเภอดูคิดเป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่อำเภอและที่เหลือร้อยละ 30 เป็นดินที่มีสภาพเป็นกรดคละอยู่กับดินนาทางด้านตะวันตกของอำเภอ
- อำเภอสามโคก มีดินนาประมาณร้อยละ 55 ของพื้นที่อำเภอ กลุ่มดินสภาพเป็นกรดมีอยู่ร้อยละ 40 ของพื้นที่อำเภอ ที่เหลือร้อยละ 5 เป็นกลุ่มดินไร่อ้อย
- อำเภอลำลูกกา พื้นที่ทั้งหมดเป็นกลุ่มดินนา ทั้งนาดีและนาทั่วไปคละกับดินกรดทุกพื้นที่
- อำเภอคลองหลวง มีลักษณะเช่นเดียวกับอำเภอลำลูกกา
- อำเภอหนองเสือ กลุ่มดินนามีประมาณร้อยละ 80 ของพื้นที่อำเภอ อีกร้อยละ 20 ดินมีสภาพเป็นกรดคละกับดินนาดีและนาทั่วไป
- อำเภอลาดหลุมแก้ว ดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรดถึงร้อยละ 90 ของพื้นที่อำเภอ อีกร้อยละ 10 เป็นกลุ่มดินนาอยู่บริเวณตอนบนของอำเภอ
- อำเภอธัญบุรี มีสภาพเป็นกลุ่มดินคละระหว่างกลุ่มดินนาดีและนาทั่วไปกับดินกรดที่กระจายทั่วพื้นที่ของอำเภอ

จากลักษณะดินดังกล่าวที่ไม่เหมาะสมต่อการประกอบอาชีพทางเกษตรกรรมเจ้าของพื้นที่ จึงได้มีการขายหน้าดินเกิดขึ้น ดินส่วนใหญ่ได้ถูกนำมาถมที่เพื่อการอยู่อาศัยในพื้นที่เขตเมืองหรือบ้านจัดสรรและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งเกิดจากปัญหาของความเจริญเติบโตของเมืองมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ใกล้เคียงอย่างเช่นจังหวัดปทุมธานีที่ปรากฏเด่นชัดว่า ขบวนการขยายตัวของเมืองได้รุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรมเปลี่ยนสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินเป็นโรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

จากการศึกษาสภาพแวดล้อมของจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมชนบท ถูกปรับเปลี่ยนมาเป็นสังคมเมือง พื้นที่การเกษตรเริ่มลดน้อยลง ในขณะที่พื้นที่อุตสาหกรรมขยายตัวสูงขึ้นไปพร้อม ๆ กับหมู่บ้านจัดสรร และการพัฒนาที่ดินในรูปแบบอื่นๆ เช่น ศูนย์การค้า คอนโดมิเนียม ตลาดขนาดใหญ่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมและมลภาวะอันไม่พึงปรารถนา เช่น ปัญหาที่เกิดจากมลพิษจากน้ำ ปริมาณน้ำเสียจากชุมชน สถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ขยะมูลฝอย ตลอดจนการขุดเจาะบ่อบาดาลจนทำให้แผ่นดินทรุดตัวลงอย่างรวดเร็วยังไม่รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่มีความผันแปรไปอย่างรวดเร็ว ด้วยเหตุนี้ จึงมีการดำเนินการวางผังเมืองรวมใหม่จำนวน 3 แห่งด้วยกัน คือ

1. ผังเมืองรวมเมืองปทุมธานี ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมดของอำเภอเมือง
2. ผังเมืองรวมชุมชนประชาธิปไตย-คลองหลวง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอคลองหลวง และบางส่วนของอำเภอธัญบุรี
3. ผังเมืองรวมชุมชนคูคต ครอบคลุมพื้นที่อำเภอธัญบุรีและบางส่วนของอำเภอลำลูกกา

นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ควบคุมการตัดแปลงก่อสร้างอาคาร เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย

บริเวณที่ 1 คือ รอบนอกเขตพระตำหนักจักรีรังษและพระตำหนักสวนปทุมในระยะ 100 เมตร ห้ามมิให้ก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 6 เมตร

บริเวณที่ 2 คือ ริมฝั่งขวาของแม่น้ำเจ้าพระยา ระยะ 200 เมตร ด้านเหนือจรดเส้นขนานระยะ 1,600 เมตร กับแนวทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 307 ห้ามก่อสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 12 เมตร

บริเวณที่ 3 คือ พื้นที่ด้านเหนือจรดเส้นขนานระยะ 1,000 เมตร กับแนวเขตทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 307 ด้านตะวันออกจรดแนวเขตบริเวณที่ 2 ด้านใต้จรดแนวเขตบริเวณ 1 และ 2 ด้านตะวันตกจรดคลองบางคูวัดและพื้นที่บริเวณด้านเหนือจรดคลองบ้านใหม่ฝั่งใต้ ด้านตะวันออกจรดแนวเขตทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 306 ด้านใต้จรดแนวเขตถนนสุขาประชาสรรค์และด้านตะวันตกจรดแนวเขตบริเวณที่ 2 ห้ามก่อสร้างอาคาร ที่มีความสูงเกิน 16 เมตร

บริเวณที่ 4 คือ พื้นที่บริเวณรอบนอกของบริเวณที่ 1, 2 และ 3 ทั้งฝั่งตะวันตกและฝั่งซ้ายของแม่น้ำเจ้าพระยาแบ่งออกเป็น 5 แปลงย่อย ห้ามสร้างอาคารที่มีความสูงเกิน 23 เมตร

4.1.5 ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดปทุมธานี มีสภาพภูมิอากาศเหมือนกับจังหวัดทั่วไปในภาคกลาง แบ่งเป็น 3 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ – เมษายน ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม – กันยายน ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม – มกราคม อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 35.5 องศาเซลเซียส และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 21.5 องศาเซลเซียส ฝนตกเฉลี่ยประมาณ 91 วันต่อปี

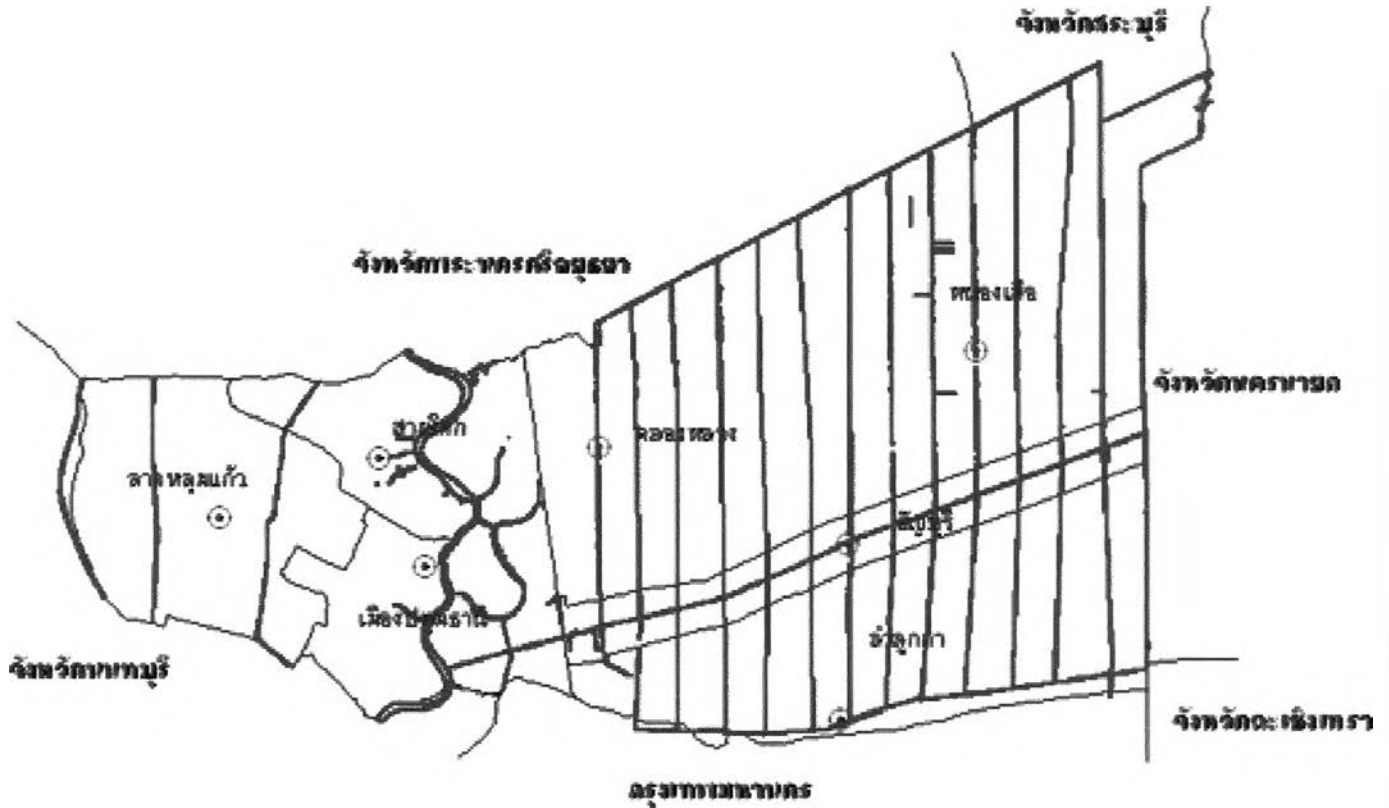
4.1.6 ทรัพยากรธรรมชาติ

แหล่งน้ำ

จังหวัดปทุมธานีไม่มีแหล่งน้ำขนาดใหญ่ นอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาช่วงที่ไหลผ่านจังหวัดปทุมธานีและอำเภอสามโคก มีความยาวประมาณ 30 กิโลเมตร ดังนั้นน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคและทำการเกษตรได้จากระบบคลองส่งน้ำชลประทาน และคลองธรรมชาติซึ่งจะรับน้ำจากเขื่อนเจ้าพระยา จังหวัดชัยนาท ส่งมาตามคลองอนุศาสนันท์ เชื่อมต่อจากคลองระพีพัฒน์และรับน้ำจากแม่น้ำป่าสัก ส่วนหนึ่งที่เขื่อนพระรามหก จังหวัดสระบุรี เพื่อส่งน้ำมาให้พื้นที่เพาะปลูกในจังหวัดปทุมธานีและเนื่องจากพื้นที่เหล่านี้ราบเรียบมาก ดังนั้นระบบส่งน้ำคลองชลประทานในจังหวัดปทุมธานีเป็นคลองที่ขุดได้เป็นแนวตรง สามารถจำแนกตามประเภทได้ ดังนี้

(1) แหล่งน้ำชลประทาน กรมชลประทาน ได้แบ่งเขตจัดสรรน้ำช่วยเหลือพื้นที่ทำการเกษตรของพื้นที่จังหวัดปทุมธานีให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการส่งน้ำ และบำรุงรักษาขนาดใหญ่ 3 โครงการ คือ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตเหนือ โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษารังสิตใต้และโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาพระยาบันลือ มีพื้นที่รับน้ำชลประทานประมาณร้อยละ 72 ของพื้นที่ทั้งจังหวัด มีการส่งน้ำผ่านคลองรังสิตประยูรศักดิ์ คลองพระอุดมและคลองชอยอีก 14 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่อำเภอธัญบุรี ลำลูกกา และหนองเสือ ดังนี้

- อำเภอธัญบุรี ได้แก่ คลองรังสิตประยูรศักดิ์และคลองระบายน้ำที่ 1 -14
- อำเภอคลองหลวง ได้แก่ คลองชลประทานที่ 1 – 7 และคลองระพีพัฒน์
- อำเภอลำลูกกา ได้แก่ คลองหกวาสายล่าง และคลองระบายน้ำที่ 1 – 14
- อำเภอหนองเสือ ได้แก่ คลองชลประทานที่ 8 – 14 และคลองระพีพัฒน์

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-3 ทรัพยากรทางน้ำในจังหวัดปทุมธานี

สัญลักษณ์

⊙ ที่ตั้งอำเภอ

~ แม่น้ำ ลำคลอง

6 0 6 12

กิโลเมตร

สภาวิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) แหล่งน้ำใต้ดิน

สำหรับแหล่งน้ำใต้ดินในจังหวัดปทุมธานีมี 2 ประเภทคือ แหล่งน้ำใต้ดินให้ปริมาณน้อย (1 – 50 ลบ.ม/ชม.) น้ำมีคุณภาพดี แต่บางพื้นที่เป็นน้ำกร่อย มีตะกอนสนิมเจือปน พบในพื้นที่อำเภอลาดหลุมแก้ว หนองเสือและอำเภอลำลูกกา แหล่งน้ำใต้ดินมีปริมาณมาก (50 - 200 ลบ.ม/ชม.) น้ำมีคุณภาพดีพบในพื้นที่อำเภอสสามโคก อำเภอลองหลวง อำเภอธัญบุรี และอำเภอเมืองปทุมธานี

จากการศึกษาของกรมทรัพยากรธรณี พบว่า ในที่ราบลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างรวมถึงบริเวณชายฝั่งทะเลมีตะกอนทับถมจนเกิดขึ้นชั้น ประกอบด้วยชั้นกรวดทรายแทรกสลับด้วยดินเหนียวในระดับความลึกประมาณ 680 เมตร ตะกอนเหล่านี้แบ่งออกเป็น 8 ชั้น ตามลำดับดังนี้ ชั้นน้ำกรุงเทพฯ ชั้นน้ำพระประแดง ชั้นน้ำนครหลวง ชั้นน้ำสามโคก ชั้นน้ำพญาไท ชั้นน้ำธัญบุรี และชั้นน้ำปากน้ำ แต่ละชั้นแยกจากกันโดยดินเหนียวกันอยู่ ชั้นน้ำสามโคก อยู่ในความลึก 300 เมตร ชั้นน้ำธัญบุรี อยู่ในความลึก 450 เมตร

(3) แหล่งน้ำธรรมชาตินอกจากแม่น้ำเจ้าพระยาแล้วจังหวัดปทุมธานียังมีแหล่งน้ำธรรมชาติสามารถแยกตามพื้นที่ได้ดังนี้

- อำเภอเมืองปทุมธานีมีคลองบางโพธิ์ใต้ คลองบางหลวงและคลองบางปรอก คลองเชียงราก และคลองเมือง
- อำเภอสสามโคกมีคลองบางโพธิ์เหนือและคลองบางเตย คลองควาย คลองสระ และคลองเชียงราก
- อำเภอลาดหลุมแก้ว มีคลองพระอุดม คลองบางหลวง คลองลาดหลุมแก้ว คลองบางสระแก้ว คลองระแหง คลองสามวาและคลองบางโพธิ์

(4) เขตอนุรักษ์น้ำดิบ นอกเหนือจากแหล่งน้ำต่าง ๆ แล้ว จังหวัดปทุมธานียังเป็นจุดสูบน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา เพื่อนำน้ำดิบมาผลิตประปาให้บริการในพื้นที่กรุงเทพมหานครฝั่งตะวันออก มีสถานีสูบน้ำบริเวณตอนล่างของคลองปากอ้อม ตำบลบ้านกระแซง อำเภอเมืองปทุมธานี เพื่อส่งน้ำตามคลองส่งน้ำดิบไปยังโรงกรองน้ำที่บางเขนและสามเสน และเพื่อป้องกันความเสื่อมโทรมของคุณภาพน้ำที่นำมาผลิตเป็นน้ำประปา มีการกำหนดพื้นที่อนุรักษ์แหล่งน้ำดิบเพื่อการประปานครหลวง เมื่อปี 2522 และ 2531 ครอบคลุมพื้นที่ 350 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของจังหวัดปทุมธานีในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี สามโคกและอำเภอลองหลวง

4.1.7 การเมืองการปกครอง

จังหวัดปทุมธานี คงรูปแบบการบริหารราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น ขึ้นตรงต่อกระทรวงมหาดไทย แบ่งเขตการปกครองเป็น 7 อำเภอ 60 ตำบล 529 หมู่บ้าน (ที่มา :ทำเนียบท้องที่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พุทธศักราช 2546) การบริหารราชการส่วนกลาง มี 60 หน่วยงานการบริหารราชการส่วนภูมิภาค กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ส่งมาปฏิบัติหน้าที่ประจำจังหวัด ภายใต้การบังคับบัญชาของผู้ว่าราชการจังหวัดมี 38 หน่วยงาน การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นมีหน่วยราชการบริหารส่วนท้องถิ่น 4 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง ได้แก่ เทศบาลเมืองปทุมธานี และเทศบาลเมืองคูคต เทศบาลตำบล 11 แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบลอีก 52 แห่ง

4.1.8 โครงข่ายบริการพื้นฐาน

โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ของจังหวัดปทุมธานี มีด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) โครงข่ายการคมนาคม

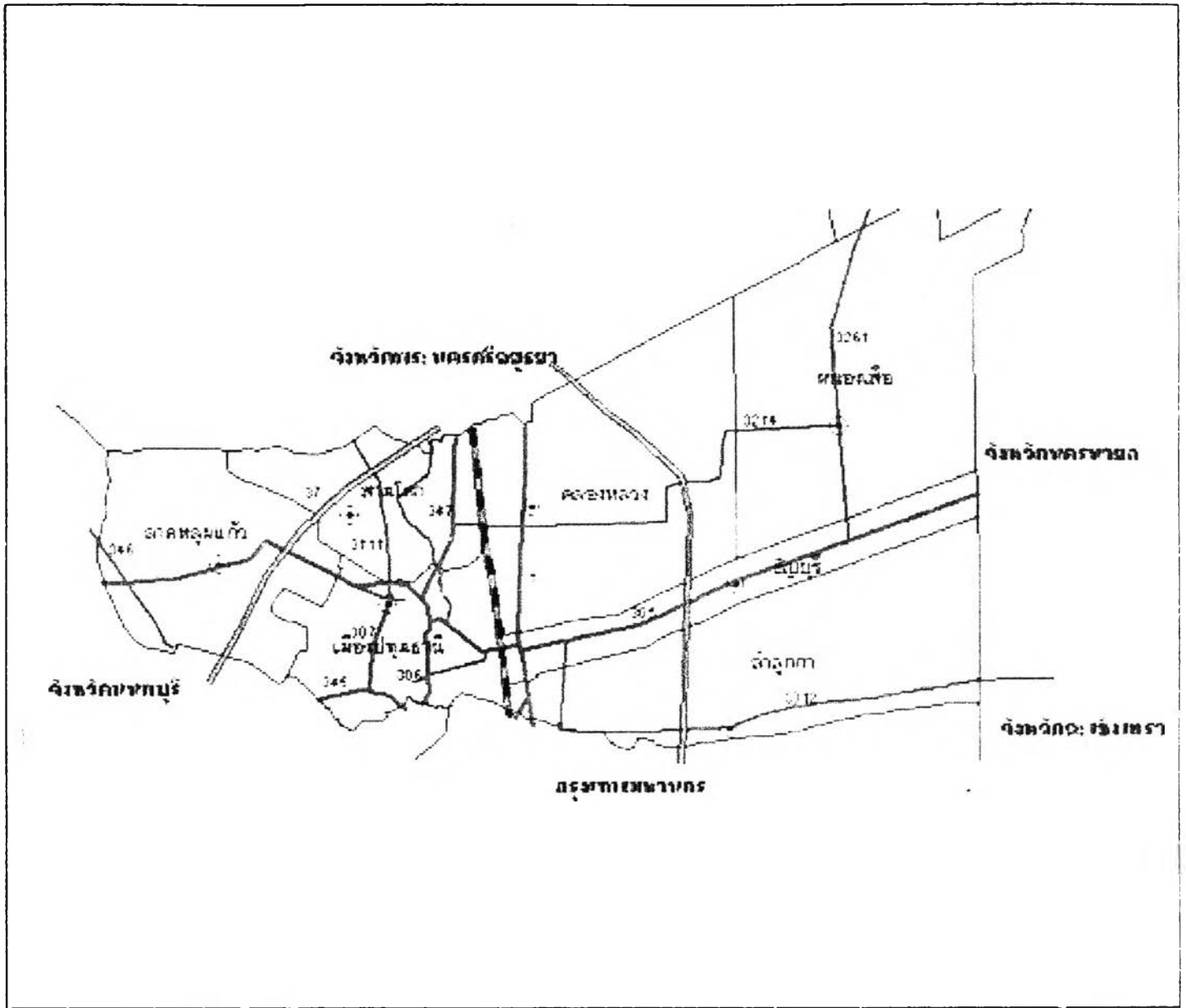
จังหวัดปทุมธานี มีโครงข่ายคมนาคมที่สำคัญผ่านหลายเส้นทางทั้งทางบกและทางน้ำ โดยเฉพาะทางบก เช่น ถนนพหลโยธิน ถนนวงแหวนตะวันตกและตะวันออก ทางด้านแจ้งวัฒนะ บางพูน — บางไทร ทางยกระดับดินแดง — รังสิต เป็นโครงข่ายการคมนาคมที่เชื่อมกรุงเทพมหานคร ปริมณฑลและจังหวัดใกล้เคียงที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การคมนาคมสะดวกรวดเร็ว มีเส้นทางที่สำคัญ ดังนี้

1. ถนนหมายเลข 1 (พหลโยธิน) ผ่านจังหวัดปทุมธานี เชื่อมต่อจากกรุงเทพมหานครมาจังหวัดปทุมธานี พระนครศรีอยุธยาและสระบุรี และโครงข่ายถนนสามารถเชื่อมต่อไปยังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ถนนหมายเลข 305 (รังสิต — ออรัรักษ์ — นครนายก) เชื่อมต่อจากพหลโยธิน (1) ไปจังหวัดนครนายก

3. ถนนวงแหวนตะวันออกและตะวันตก

3.1 ด้านตะวันออกเชื่อมต่อกจากกรุงเทพมหานคร เริ่มจากเส้นทางหมายเลข 1 (ถนนพหลโยธิน) ที่กิโลเมตรที่ 55 ตัดลงมาทางใต้ผ่านเส้นทางหมายเลข 3214 (แยกทางหลวงหมายเลข 1 บางชัน — สถานีวิทยุคลองหลวง) ที่กิโลเมตรที่ 8 + 500 บริเวณคลองชลประทานที่ 4 กับ 5 แล้วตัดผ่านเส้นทางหมายเลข 305 (รังสิต — นครนายก) ที่กิโลเมตรที่ 10 ตัดผ่าน

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดภูเก็ต

แผนที่ 4-4 แสดงเส้นทางคมนาคมในจังหวัดภูเก็ต

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ⊙ ที่ตั้งอำเภอ ~ ถนนสายวงแหวน ≡ ทางรถไฟ ∨ ถนนสายหลักในจังหวัด 		<p>๖ กิโลเมตร</p>
<p>สำนักวิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>		

ที่มา : มิ่งเมืองจังหวัดภูเก็ต.2547.

เส้นทางหมายเลข 3312 (แยกทางหลวงหมายเลข 1 — ลำลูกกา) กิโลเมตรที่ 11 ตัดผ่านเส้นทางสายรามอินทราแล้วสุดท้ายตัดมาบรรจบเส้นทางสายบางนา-ตราด ที่กิโลเมตรที่ 9

3.2 ด้านตะวันตกเชื่อมต่อกับจังหวัดนนทบุรี ได้แก่เส้นทางหมายเลข 37 (บางบัวทอง — บรรจบทางหลวงหมายเลข 3111) ผ่านจังหวัดปทุมธานีไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจังหวัดสระบุรี แยกกันที่ต่างระดับพระอินทราชา โครงข่ายถนนวงแหวนตะวันออกและตะวันตก โครงข่ายของถนนสามารถเชื่อมต่อไปภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้

4. ทางด่วนแจ้งวัฒนะ — บางพูน — บางไทร (โครงข่ายระบบทางด่วนกรุงเทพฯ — ปริมณฑล) เชื่อมต่อกับทางด่วนชั้นที่ 2 บริเวณแจ้งวัฒนะ ผ่านจังหวัดนนทบุรี ปทุมธานี ไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. ทางยกระดับดินแดง — รังสิต (ดินแดงโทลเวย์) เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานครมาจังหวัดปทุมธานีบริเวณรังสิต

6. ถนนหมายเลข 306 (ถนนติวานนท์) เชื่อมต่อกับจังหวัดนนทบุรีผ่านจังหวัดปทุมธานี เชื่อมกับถนน 347 (ปทุมธานี — บางไทร) ไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเชื่อมกับถนน 346 ไปตลาดรังสิต

7. ถนนหมายเลข 307 (นนทบุรี — ปทุมธานี) เชื่อมต่อกับถนน 345 และเชื่อมต่อกับถนน 3111 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

8. ถนนหมายเลข 345 เชื่อมต่อกับถนน 306 จังหวัดนนทบุรี ผ่านจังหวัดปทุมธานี ไปจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

9. ถนนหมายเลข 346 (ปทุมธานี — ลาดหลุมแก้ว) เชื่อมต่อกับถนนพหลโยธิน (1) เดินทางไปยังจังหวัดนครปฐมและจังหวัดอ่างทอง

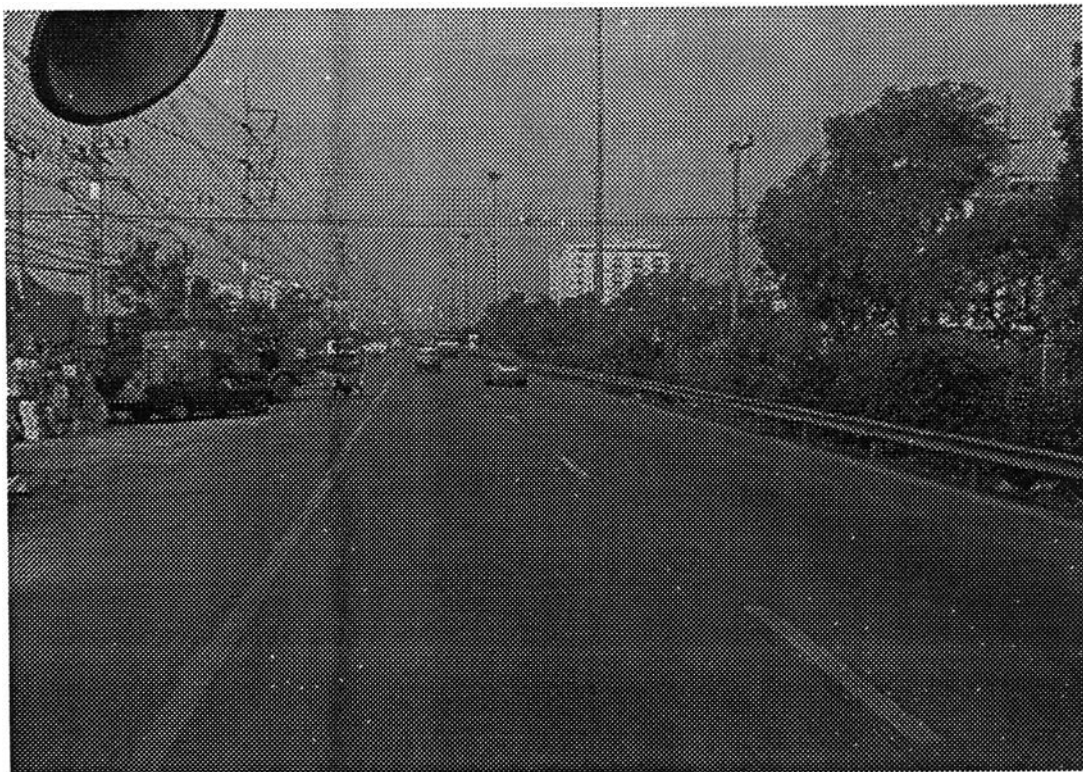
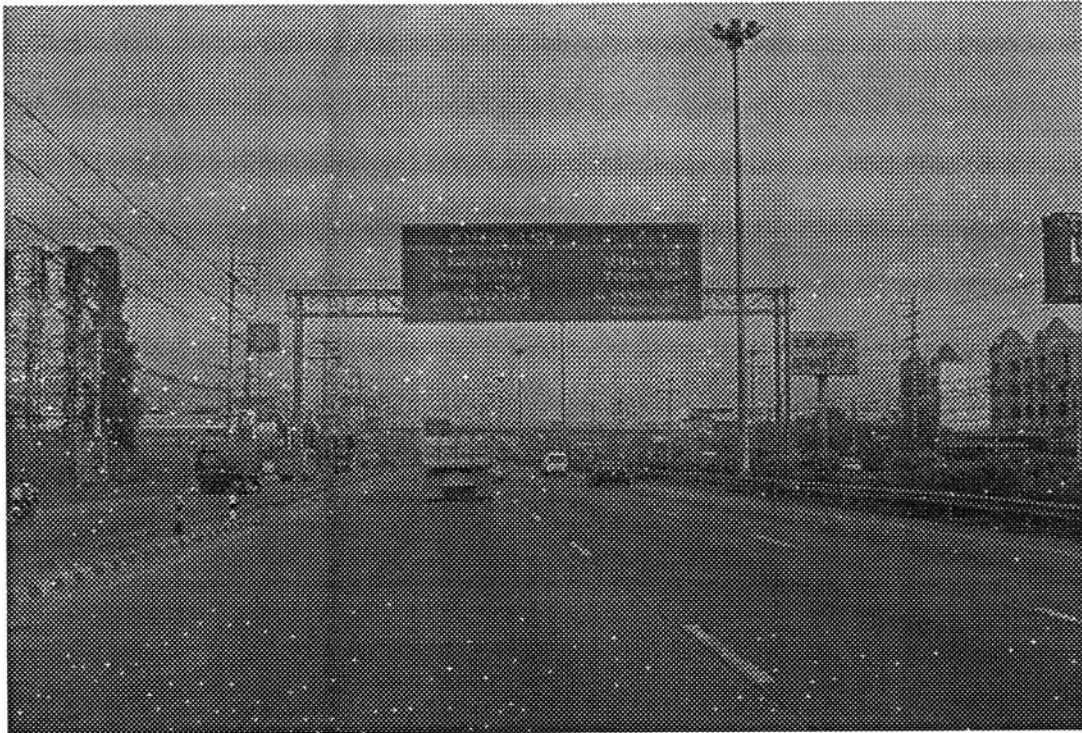
10. ถนนหมายเลข 347 (ปทุมธานี — บางไทร — บางปะอิน) เชื่อมต่อกับถนน 346 ไปจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดอ่างทอง

11. ถนนหมายเลข 3312 (ถนนแยกพหลโยธิน — ลำลูกกา) เชื่อมต่อกับถนนพหลโยธิน (1) ไปอำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา

12. ถนนหมายเลข 352 (มีนบุรี — ลำลูกกา — วังน้อย) เชื่อมต่อกับกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดปทุมธานี ไปอำเภอวังน้อย จังหวัดสระบุรี

การคมนาคมทางบก ทางรถไฟ จังหวัดปทุมธานี มีเส้นทางรถไฟสายเหนือและสายตะวันออกเฉียงเหนือผ่านโดยมีจุดจอด 2 แห่ง ได้แก่ สถานีรถไฟรังสิต ในเขตอำเภอรัญบุรี และสถานีเชียงราก ในเขตอำเภอเมืองปทุมธานี อีกทั้งมีจุดจอดรับส่งผู้โดยสารระยะสั้นเพื่อเดินทางไปยังกรุงเทพมหานคร ที่เมืองเอก

ภาพที่ 4-1 แสดงโครงข่ายถนน ในจังหวัดปทุมธานี

ส่วนการคมนาคมทางน้ำ ในอดีตใช้เส้นทางตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา ผ่านอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอสามโคก คลองธรรมชาติ และคลองชลประทานต่าง ๆ ที่มีอยู่มากในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี แต่เนื่องจากปัจจุบัน เส้นทางคมนาคมทางบก ค่อนข้างสะดวกทุกฤดูกาล มีถนนเชื่อมต่อกันได้ทั่ว ประกอบกับการเดินทางทางน้ำ ใช้ระยะเวลาเดินทางนานทำให้ไม่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน มีแต่การขนส่งสินค้าบางประเภทที่ไม่เน่าเสีย และต้องการขนส่งครั้งละมาก ๆ ได้แก่ อัญมณี หินและทราย เป็นต้น

นอกจากนี้ เนื่องจากจังหวัดปทุมธานีอยู่ใกล้สนามบินดอนเมือง เป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งทางอากาศของประเทศ ทำให้ผู้ที่ต้องการใช้บริการการคมนาคมขนส่งที่รวดเร็ว สามารถใช้บริการการคมนาคมขนส่งทางอากาศ จากสนามบินดอนเมืองได้อีก

(2) สาธารณูปโภค

2.1 การไฟฟ้า จังหวัดปทุมธานีได้รับการบริการด้านไฟฟ้า มีหน่วยงานรับผิดชอบ 2 หน่วย คือ สำนักงานการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัด ให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ฝั่งตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา และสำนักงานการไฟฟ้ารังสิต ให้บริการแก่ผู้ใช้ไฟฟ้าในพื้นที่ฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา

ในปี พ.ศ. 2545 มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 190,487 หน่วย เป็นการใช้ในสถานธุรกิจและอุตสาหกรรมมากที่สุด รองลงมาคือที่อยู่อาศัยและสถานที่ราชการตามลำดับ อำเภอคลองหลวงมีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้ามากที่สุด ทั้งหมด 51,000 หน่วย รองลงมาคืออำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอธัญบุรี มีจำนวนผู้ใช้ใกล้เคียงกัน คือ 44,714 และ 42,354 หน่วย ส่วนอำเภอที่มีจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้าน้อยที่สุด คือ อำเภอสามโคก สอดคล้องกับจำนวนประชากรของอำเภอ ที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุดในจังหวัด คือมีผู้ใช้เท่ากับ 6,113 หน่วย

เมื่อพิจารณาถึง การจำหน่ายกระแสไฟฟ้าให้กับสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม จำนวนการใช้ไฟฟ้าของอำเภอคลองหลวงที่เป็นสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม มีจำนวนการใช้มากที่สุด สอดคล้องกับสถานประกอบการที่มีเป็นจำนวนมากถึง 637 แห่ง ทำให้มีการใช้ไฟฟ้ามากถึง 1,320 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมง รองลงมาเป็นอำเภอเมืองปทุมธานีที่มีการใช้ไฟฟ้าทั้งหมด 462.614 ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมงของสถานธุรกิจและอุตสาหกรรม(ดังตารางที่ 4-2)

ตารางที่ 4-2 แสดงการจำหน่ายกระแสไฟฟ้าและจำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า รายอำเภอ

อำเภอ	การจำหน่ายกระแสไฟฟ้า (1,000,000 กิโลวัตต์/ชั่วโมง)					จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า
	ที่อยู่อาศัย	สถานธุรกิจและ อุตสาหกรรม	สถานที่ราชการ และสาธารณะ	อื่น ๆ	รวม	
เมืองปทุมธานี	55.75	462.61	6.55	7.25	532.16	44,714.00
คลองหลวง	244.80	1,320.00	12.00	5.01	1,581.81	51,000.00
ธัญบุรี	131.17	329.06	22.35	-	482.58	42,354.00
ลาดหลุมแก้ว	9.74	91.49	1.18	1.18	103.58	11,641.00
ลำลูกกา	55.49	113.03	77.97	-	246.49	27,057.00
สามโคก	10.27	25.95	0.65	0.51	37.37	6,113.00
หนองเสือ	23.37	18.32	3.39	-	45.07	7,608.00
รวมยอด	530.58	2,360.46	124.07	13.95	2,983.98	190,487.00

ที่มา : การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคจังหวัดปทุมธานี

2.2 การประปา จังหวัดปทุมธานีมีโรงงานผลิตน้ำประปา ในสังกัดการประปาสวนภูมิภาค ได้แก่ การประปาจังหวัดปทุมธานี และการประปาประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี แหล่งน้ำดังกล่าวจากบ่อบาดาล และคลองเปรมประชากร

ในปี พ.ศ. 2545 กำลังการผลิตน้ำประปา ทั้งหมดคือ 102,200,000 ลูกบาศก์เมตร และน้ำที่ผลิตได้ คือ 76,650,000 ลูกบาศก์เมตร มีการจ่ายน้ำให้ผู้บริโภคได้ใช้ทั้งหมด 44,197,510 ลูกบาศก์เมตร อำเภอคลองหลวงมีจำนวนการใช้น้ำประปามากที่สุด แต่จำนวนผู้ใช้น้ำประปามากที่สุดคืออำเภอลำลูกกา รองลงมาคืออำเภอธัญบุรี ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกันคือ 31,060 ราย และ 30,038 ราย ตามลำดับ จำนวนคนใช้น้ำประปาทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 94,758 ราย (ดังตารางที่ 4-3) เห็นได้ว่ากำลังการผลิตน้ำประปาของจังหวัดปทุมธานีนั้นมีมากกว่าปริมาณการใช้ ส่งผลดีต่อสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่เข้ามาตั้งโรงงานในพื้นที่นี้ต่อไปในอนาคต

2.3 การสื่อสาร ระบบการสื่อสารของจังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย

- โทรศัพท์ จังหวัดปทุมธานีสามารถติดต่อสื่อสารทางโทรศัพท์โดยตรงกับจังหวัดในเขตโทรศัพท์นครหลวงโดยไม่ต้องใช้รหัสทางไกล ทำให้ได้เปรียบในการติดต่อสื่อสารระหว่างพื้นที่มากยิ่งขึ้น ในปี พ.ศ. 2545 จังหวัดปทุมธานีมีชุมสายโทรศัพท์ 28 ชุมสาย ปัจจุบันสามารถบริการเลขหมายโทรศัพท์ได้ 100,950 เลขหมาย (ดังตารางที่ 4-4) และในอนาคตมีการเพิ่มหมายเลขโทรศัพท์ให้มากยิ่งขึ้น ตามแผนการพัฒนาจังหวัด

- การไปรษณีย์โทรเลข จังหวัดปทุมธานีมีที่ทำการไปรษณีย์โทรเลขเปิดบริการทุกอำเภอ ที่อำเภอธัญบุรี มีจำนวนที่ทำการไปรษณีย์ถึง 3 แห่ง และอำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอคลองหลวงและอำเภอสสามโคก มีอำเภอละ 2 แห่ง ส่วนที่เหลือมีอำเภอละแห่ง รวมทั้งหมดมีจำนวน 12 แห่ง

ระบบการติดต่อสื่อสาร มีความสำคัญในการประกอบธุรกิจอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจุบันการติดต่อสื่อสารเข้ามามีบทบาทในการดำเนินธุรกิจการค้า ทั้งการสั่งซื้อสินค้า วัตถุดิบ ระบบการสื่อสารช่วยทำให้เรื่องเหล่านี้มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ นับได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม เนื่องจาก พื้นที่ใดที่มีความพร้อมในด้านนี้อยู่แล้ว ย่อมได้เปรียบพื้นที่อื่นที่ยังขาดความพร้อม อีกทั้งต้องใช้เวลาในการวางระบบเพื่อเตรียมความพร้อมสาธารณูปโภค ส่งผลให้ปัจจัยนี้เป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยทำให้เกิดแรงจูงใจในการเลือกที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรมมาตั้งในพื้นที่ต่าง ๆ

ตารางที่ 4-3 กำลังการผลิตน้ำประปาและการจำหน่าย จำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	กำลังการผลิต (ลบ.ม)	น้ำที่ผลิตได้ (ลบ.ม)	ปริมาณน้ำที่ จำหน่าย (ลบ.ม)	จำนวนผู้ใช้น้ำ	เฉลี่ยการใช้น้ำ
เมืองปทุมธานี	-	-	6,515,903	17,602	370.18
คลองหลวง	-	-	14,261,050	12,518	1,139.24
ธัญบุรี	-	-	11,594,133	30,038	385.98
ลาดหลุมแก้ว	-	-	415,534	967	429.71
ลำลูกกา	-	-	10,580,815	31,060	340.66
สามโคก	-	-	742,725	2,227	333.51
หนองเสือ	-	-	87,350	346	252.46
รวมยอด	102,200,000	76,650,000	44,197,510	94,758	466.43

ที่มา : สำนักงานประปาจังหวัดปทุมธานีและสำนักงานประปารังสิต

ตารางที่ 4-4 สถิติบริการโทรศัพท์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2539 - 2545

ปี	จำนวนชุมสาย	จำนวนเลขหมาย	จำนวนเลขหมายที่มีผู้เช่าจำแนกตามประเภทผู้เช่า					
			รวม	ธุรกิจ	บ้าน	สาธารณะ	ราชการ	ท.ศ.ท.
2539	24	54,526	41,848	8,927	30,035	1,176	1,287	423
2540	24	56,266	46,930	8,743	35,336	989	1,404	458
2541	24	71,858	47,289	7,911	35,574	1,765	1,546	493
2542	25	76,970	52,241	7,220	35,912	6,830	1,748	531
2543	22	75,514	43,583	3,729	34,210	3,294	1,775	575
2544	25	72,474	48,111	5,072	36,858	3,450	2,105	626
2545	28	100,950	53,848	5,654	41,255	2,865	3,352	812

ที่มา : กองเศรษฐกิจและสถิติ องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

ตารางที่ 4-5 สถิติรับฝากไปรษณีย์ พัสดุไปรษณีย์และโทรเลข จำแนกรายอำเภอ ในปีพ.ศ.2545

อำเภอ	จำนวนที่ทำการไปรษณีย์	ไปรษณีย์ภัณฑ์ ธรรมดา	บริการพิเศษ	พัสดุไปรษณีย์	โทรเลข
เมืองปทุมธานี	2	1,786,901	251,338	14,193	9,374
คลองหลวง	2	8,367,064	414,181	22,969	1,170
ธัญบุรี	3	8,458,923	610,823	47,564	10,60
ลาดหลุมแก้ว	1	72,273	14,460	1,007	1,456
ลำลูกกา	1	879,758	43,599	2,598	2,045
สามโคก	2	1,646,016	259,231	17,610	2,085
หนองเสือ	1	525,327	29,281	2,055	939
รวม	12	21,736,262	1,622,913	107,996	27,670

ที่มา : การสื่อสารแห่งประเทศไทย

* หมายเหตุ : ไม่รวมที่ทำการไปรษณีย์อนุญาตเอกชนและอื่น ๆ

4.1.9 ลักษณะประชากร

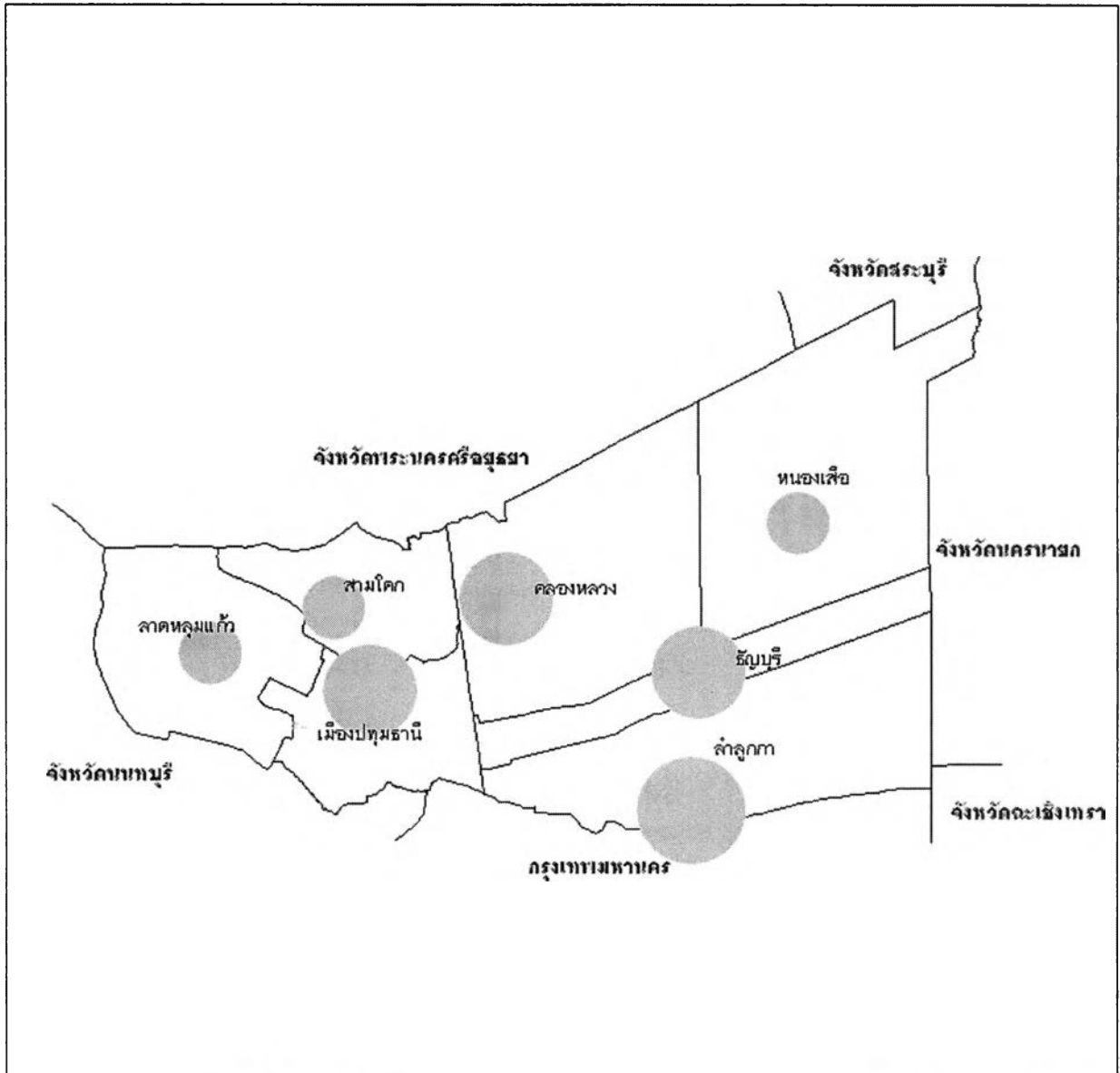
4.1.9.1 ขนาดประชากร

ประชากรในจังหวัดปทุมธานี ในปีพ.ศ.2546 มีจำนวนทั้งสิ้น 739,404 คน แบ่งเป็นชาย 358,298 คน หญิง 381,106 คน เมื่อพิจารณาขนาดของประชากรในระดับอำเภอ พบว่า ขนาดของประชากรที่มีจำนวนมากกว่าหนึ่งแสนคน ส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอที่มีพื้นที่ต่อเนื่องกับกรุงเทพมหานครและในเขตเมืองรวมทั้งพื้นที่ที่มีเขตอุตสาหกรรมและถนนสายหลักผ่าน เช่น อำเภอธัญบุรี อำเภอคลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี เป็นต้น พื้นที่เหล่านี้ล้วนมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น อำเภอที่มีประชากรมากกว่าหนึ่งแสนคนคืออำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอคลองหลวง อำเภอลำลูกกา และอำเภอธัญบุรี ส่วนอำเภอที่มีประชากรอาศัยไม่เกินหนึ่งแสนคนประกอบด้วย อำเภอหนองเสือ อำเภอลาดหลุมแก้วและอำเภอสสามโคก เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างไกลและส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทางการเกษตร มีประชากรรวมทั้งสามอำเภอคิดเป็นร้อยละ 18.91 ของประชากรทั้งหมด หรือจำนวน 139,823 คน

4.1.9.2 ความหนาแน่นของประชากร

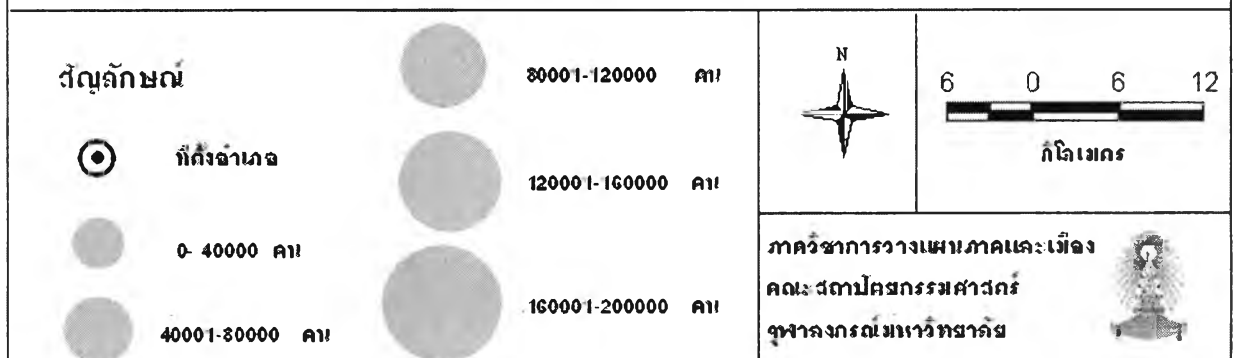
ความหนาแน่นของประชากร คือ การพิจารณาอัตราส่วนระหว่างจำนวนประชากรต่อขนาดพื้นที่ เป็นการเปรียบเทียบถึงสภาพการกระจายตัวประชากรในอำเภอต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี มีประชากรตั้งถิ่นฐานอยู่หนาแน่นสูงหรือต่ำในพื้นที่ใด

จากการศึกษาถึงความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ในจังหวัดปทุมธานี พบว่าในปีพ.ศ. 2546 จังหวัดปทุมธานีมีความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 485 คนต่อตารางกิโลเมตร เมื่อเปรียบเทียบกับในระดับอำเภอของจังหวัดปทุมธานี ปรากฏว่าอำเภอธัญบุรีมีความหนาแน่น 1322 คน/ตร.กม. มีจำนวนใกล้เคียงกับอำเภอเมืองปทุมธานี ที่มีความหนาแน่นของประชากรเท่ากับ 1235 คน/ตร.กม. รองลงมาคืออำเภอลำลูกกาที่มีความหนาแน่นเท่ากับ 541 คน/ตร.กม. ส่วนอำเภอที่มีความหนาแน่นต่ำ ได้แก่ อำเภอที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ห่างไกลจากตัวเมืองและมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพื่อทำการเกษตรเป็นสำคัญ เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบาง ได้แก่ อำเภอหนองเสือ อำเภอลาดหลุมแก้วและอำเภอคลองหลวง ตามลำดับ โดยมีความหนาแน่นเท่ากับ 115 , 246 และ 475

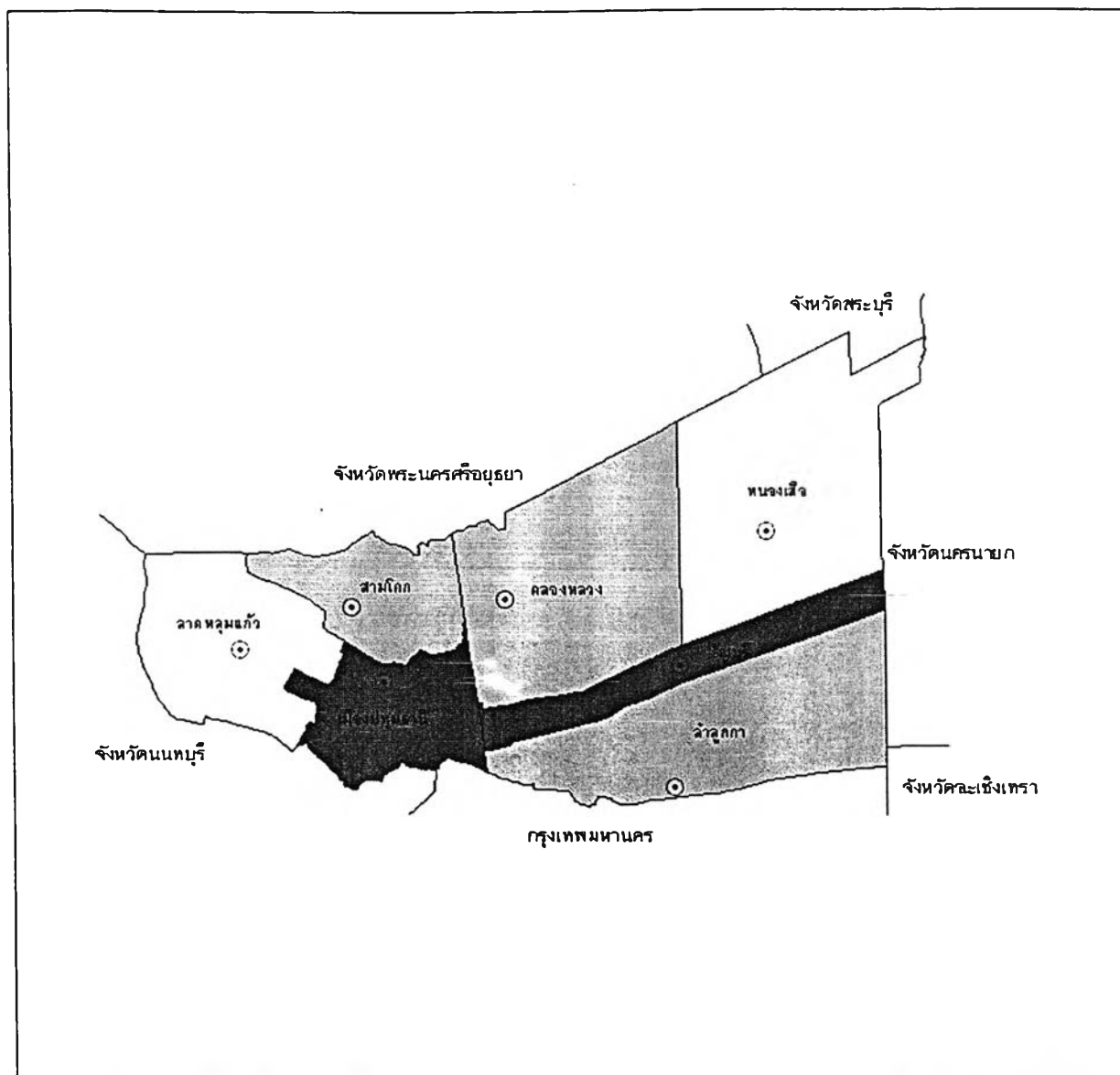

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดเชียงใหม่

แผนที่ 4-5 แสดง ขนาดของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.2546.

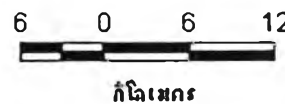

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-6 แสดงความหนาแน่นของประชากรในจังหวัดปทุมธานี จำแนกรายอำเภอ

สัญลักษณ์

- ⊙ ที่ตั้งอำเภอ
- 0-300 คน / ตร.กม.
- ▨ 301-600 คน / ตร.กม.
- 601-900 คน / ตร.กม.
- 901-1200 คน / ตร.กม.
- 1201-1500 คน / ตร.กม.

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.2546.

ตารางที่ 4-6 จำนวนและความหนาแน่นประชากรรายอำเภอในจังหวัดปทุมธานี
ปี พ.ศ.2546

อำเภอ	พื้นที่ (ตร.กม.)	ประชากร (คน)	ความหนาแน่น (คน/ตร.กม.)	ร้อยละ ของประชากร
เมืองปทุมธานี	119.9	148,037	1235	20.02
คลองหลวง	298.0	141,446	475	19.13
ธัญบุรี	111.9	147,938	1322	20.01
หนองเสือ	412.7	47,293	115	6.4
ลาดหลุมแก้ว	187.7	46,137	246	6.24
ลำลูกกา	299.9	162,214	541	21.94
สามโคก	94.8	46,339	489	6.27
รวม	1,524.9	739,404	485	100.0

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.1.9.3 การเปลี่ยนแปลงประชากร

การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรเป็นสิ่งที่สมควรทำการศึกษา เนื่องจากทำให้ทราบว่า พื้นที่ใดเขตอำเภอใดที่มีแรงดึงดูดประชากรมาก และพื้นที่ในอำเภอใดที่มีแรงดึงดูดน้อยจนประชากรพากันละทิ้งถิ่นฐาน นอกจากนี้ ยังเป็นการพิจารณาย้อนไปในอดีตเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่นั้น ๆ ในอนาคตได้ด้วย

ในการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรนี้ ได้ทำการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงในระดับอำเภอ

สำหรับประชากรในจังหวัดปทุมธานี มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรในช่วงปี พ.ศ. 2538 – พ.ศ. 2546 เป็นจำนวน 215,153 คน การเพิ่มประชากรนี้ เมื่อพิจารณาการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรโดยเปรียบเทียบทั้งจังหวัด พบว่า อำเภอลำลูกกา อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอธัญบุรี และอำเภอคลองหลวง มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรมาก คือมีการเพิ่มขึ้นร้อยละ 23.73 , 23.44 , 23.22 และ 21.41 ของการเพิ่มขึ้นของประชากรรวมทั้งหมด ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจาก อำเภอทั้งสี่มีเขตพื้นที่ที่เชื่อมต่อกับเมืองหรือกรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ได้รับอิทธิพลจากพื้นที่ใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างห้างสรรพสินค้า การลงทุนของโรงงานอุตสาหกรรม ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นแรงดึงดูดให้เกิดการเพิ่มขึ้นของประชากรในพื้นที่และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นับจากอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน และพื้นที่เหล่านี้เป็นพื้นที่ที่มีกิจกรรมเกิดขึ้นอย่างหนาแน่นในบริเวณนี้โดยเฉพาะทางด้านที่อยู่อาศัย

พาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรม ส่วนอำเภอหนองเสือ อำเภอสามโคก และอำเภอลาดหลุมแก้ว เป็นเขต
 ชานเมือง ซึ่งมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นการทำการเกษตร จึงทำให้มีการขยายตัวของกิจกรรมต่าง ๆ เข้าไปน้อย
 ประกอบกับไม่มีเส้นทางคมนาคมสายหลักที่สำคัญผ่านไปบริเวณนั้น ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงโดยส่วน
 รวมจึงต่ำ คือมีเพียงร้อยละ 1.98 , 2.65 และ 3.57 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-7 การเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรรายอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2538
 และ พ.ศ. 2546

อำเภอ	ประชากร ปี พ.ศ. 2538	ประชากร ปี พ.ศ. 2546	การเปลี่ยนแปลง ประชากร	
			เพิ่มขึ้น	ร้อยละ
เมือง	97,612	148,037	50,425	23.44
คลองหลวง	95,371	141,446	46,075	21.41
ธัญบุรี	97,988	147,938	49,950	23.22
หนองเสือ	43,031	47,293	4,262	1.98
ลาดหลุมแก้ว	38,458	46,137	7,679	3.57
ลำลูกกา	111,158	162,214	51,056	23.73
สามโคก	40,633	46,339	5,706	2.65
รวม	524,251	739,404	215,153	100.00

ที่มา : กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

4.1.10 โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

1) โครงสร้างการผลิต

เมื่อพิจารณาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product) ของจังหวัดปทุมธานี ในช่วงปี พ.ศ. 2540 ถึง พ.ศ. 2545 พบว่า สาขาการผลิตที่มีความสำคัญ 5 ลำดับแรก คือ สาขาอุตสาหกรรม สาขาการบริการ สาขาการไฟฟ้าและการประปา สาขาการค้าส่งและค้าปลีก และสาขาการก่อสร้าง

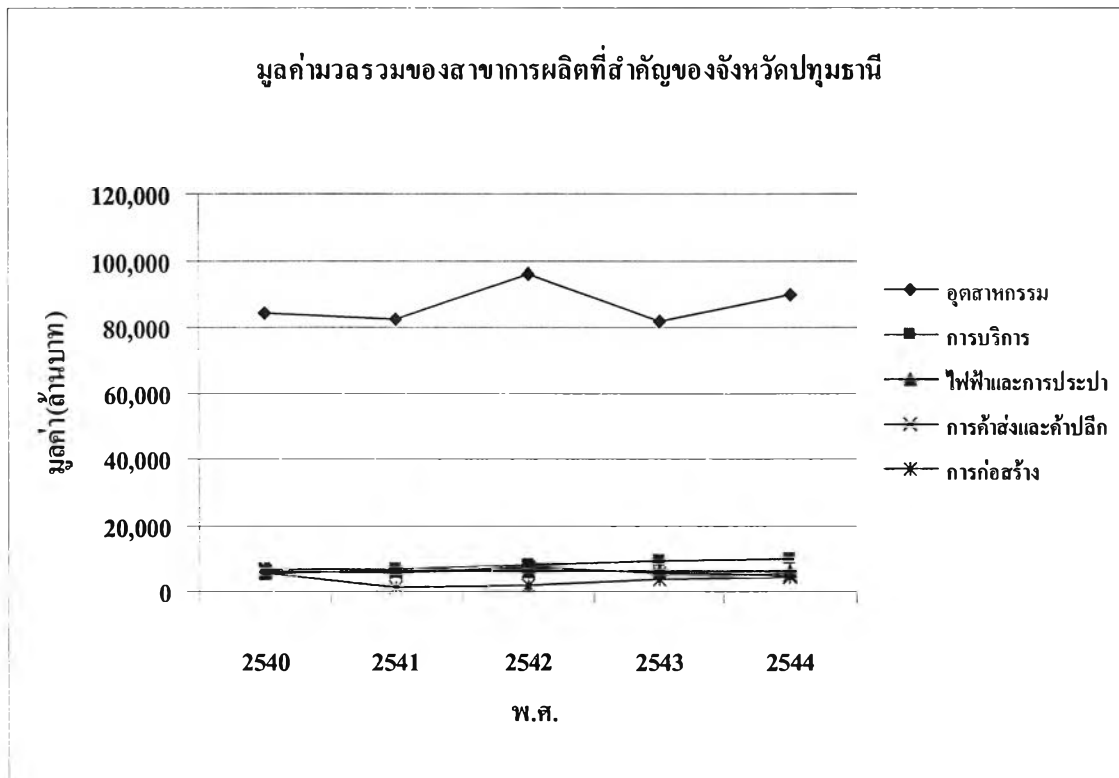
ตารางที่ 4-8 โครงสร้างการผลิตของภาคการผลิตที่สำคัญ

สาขาการผลิต	2540	2540	2541	2541	2542	2542	2543	2543	2544	2544
	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ	ล้านบาท	ร้อยละ
อุตสาหกรรม	84,036	69.05	82,176	71.00	95,925	73.57	82,136	69.32	89,649	70.87
การบริการ	7,003	5.75	6,995	6.04	8,239	6.32	9,102	7.68	9,606	7.59
ไฟฟ้าและการประปา	5,749	4.72	6,364	5.50	5,988	4.59	6,071	5.12	6,164	4.87
การค้าส่งและค้าปลีก	6,375	5.24	5,728	4.95	7,617	5.84	5,765	4.87	5,017	3.97
การก่อสร้าง	5,585	4.59	1,462	1.26	1,873	1.44	3,422	2.89	4,035	3.19
อื่น ๆ	12,962	10.65	13,010	11.24	10,744	8.24	11,993	10.12	12,026	9.51
รวม (ร้อยละ)	121,710	100.00	115,735	100.00	130,386	100.00	118,489	100.00	126,497	100.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของสาขาการผลิตที่สำคัญดังกล่าวข้างต้น พบว่าในสาขาอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่มีมูลค่ามากที่สุดและทำรายได้ให้กับจังหวัดปทุมธานีเป็นลำดับที่ 1 มาโดยตลอด โดยเฉพาะในปี พ.ศ.2542 มูลค่าการผลิตของสาขาอุตสาหกรรมสูงถึง ร้อยละ 73.57 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด ส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2542 มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อหัว มีมูลค่า 232,418 บาท ต่อหัว และมีมูลค่าลดลง ในปี พ.ศ. 2543 คิดเป็นร้อยละ 69.32 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งจังหวัด แต่สาขาการผลิตที่มีมูลค่ามวลรวมเพิ่มสูงขึ้นมาตลอด นั่นคือสาขาการก่อสร้างและบริการ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมกลับสูงขึ้นมาโดยตลอด ส่วนสาขาการผลิตอื่น เริ่มมีการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจและมีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นหลังจากเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในปี

แผนภูมิที่ 4-1 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคการผลิตที่สำคัญ (ปีพ.ศ. 2540 – 2544)

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2) สถานประกอบการและการจ้างงาน

จากข้อมูลของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี พบว่า ณ สิ้นสุดเดือนตุลาคม พ.ศ. 2546 จังหวัดปทุมธานี มีสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ทั้งหมด 2,109 แห่ง และมีจำนวนการจ้างงานทั้งหมด 182,676 คน สถานประกอบการส่วนใหญ่อยู่ในหมวดอุตสาหกรรมบริการ คือ มีจำนวน 669 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 31.72 และเช่นเดียวกับจำนวนการจ้างงาน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 47.84 ของแรงงานรวมทั้งหมด สำหรับจำนวนการจ้างงาน รองลงมาอยู่ในหมวดอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีสถานประกอบการจำนวน 95 แห่ง แต่มีจำนวนการจ้างงานถึง 21,997 คน คิดเป็นร้อยละ 12.04 ของการจ้างงานทั้งหมด ส่วนอุตสาหกรรมสาขาโลหะและอโลหะ มีจำนวนการจ้างงานคิดเป็นร้อยละ 10.40 ของการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรม หรือมีการจ้างงานจำนวน 18,995 คน

3) การประกอบการอุตสาหกรรม

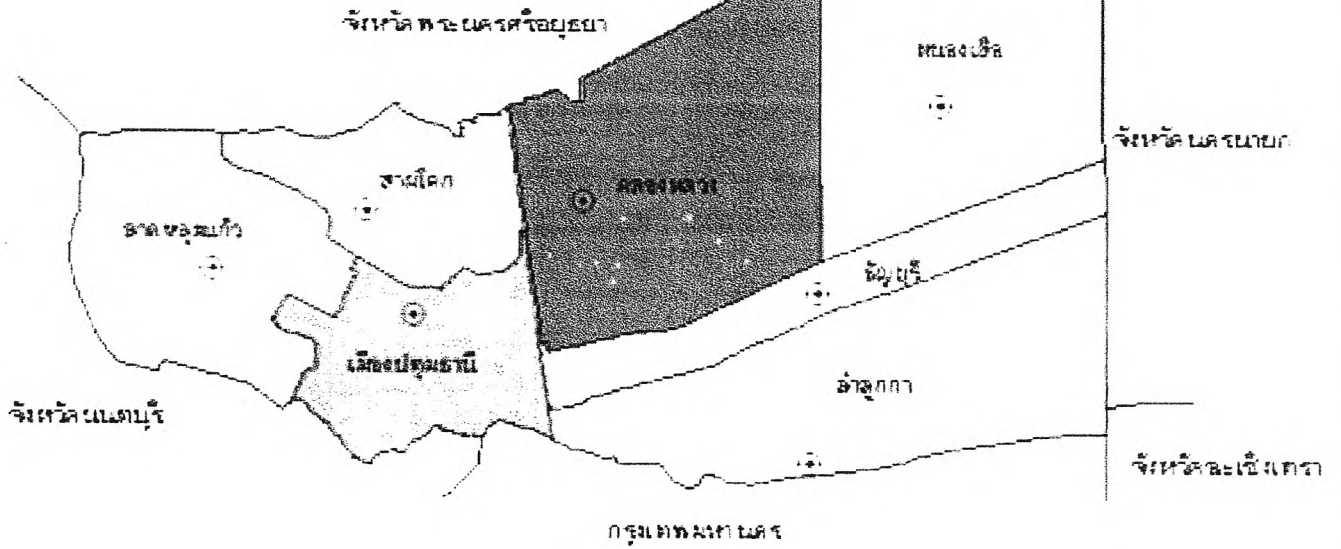
จากข้อมูลของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี การประกอบการอุตสาหกรรม ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปมีจำนวน 2,109 แห่ง จำนวนเงินลงทุนทั้งสิ้น 149,766 ล้านบาท มีจำนวนแรงงานทั้งหมด 182,676 คน กำลังการผลิตรวม 2,843,899.72 แรงม้า โรงงานอุตสาหกรรมภายในจังหวัดได้กระจายไปตามอำเภอต่าง ๆ ทั่วทั้งจังหวัด แต่มีการกระจุกตัวหนาแน่นที่สุดในพื้นที่เขตอำเภอคลองหลวง

จำนวน 637 แห่ง หรือร้อยละ 30.20 รองลงมาคืออำเภอเมืองปทุมธานี มีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม 428 แห่ง หรือร้อยละ 20.29 และอำเภอลำลูกกา อำเภอธัญบุรี อำเภอลาดหลุมแก้วและอำเภอสสามโคกตามลำดับ พื้นที่ที่มีการตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมน้อยที่สุดคือเขตอำเภอหนองเสือ มีเพียง 35 แห่งและมีการจ้างงานเพียง 938 คน หรือคิดเป็นร้อยละได้เพียง 0.51 เท่านั้น

ตารางที่ 4-9 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ
(เดือนตุลาคม พ.ศ. 2546)

อำเภอ	จำนวนโรงงาน(โรง)	ร้อยละ
เมืองปทุมธานี	428	20.29
คลองหลวง	637	30.20
สามโคก	153	7.25
ลาดหลุมแก้ว	213	10.10
ธัญบุรี	265	12.57
หนองเสือ	35	1.66
ลำลูกกา	378	17.92
รวม	2,109	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-7 แสดงจำนวนแห่งของอุตสาหกรรม จำแนกรายอำเภอในจังหวัดปทุมธานี

สัญลักษณ์

ที่ตั้งอำเภอ

	0 - 3000	ต่ำมาก
	3001 - 6000	ต่ำมาก
	6001 - 9000	ต่ำมาก
	9001 - 12000	ต่ำมาก
	12001 - 15000	ต่ำมาก

กิโลเมตร

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

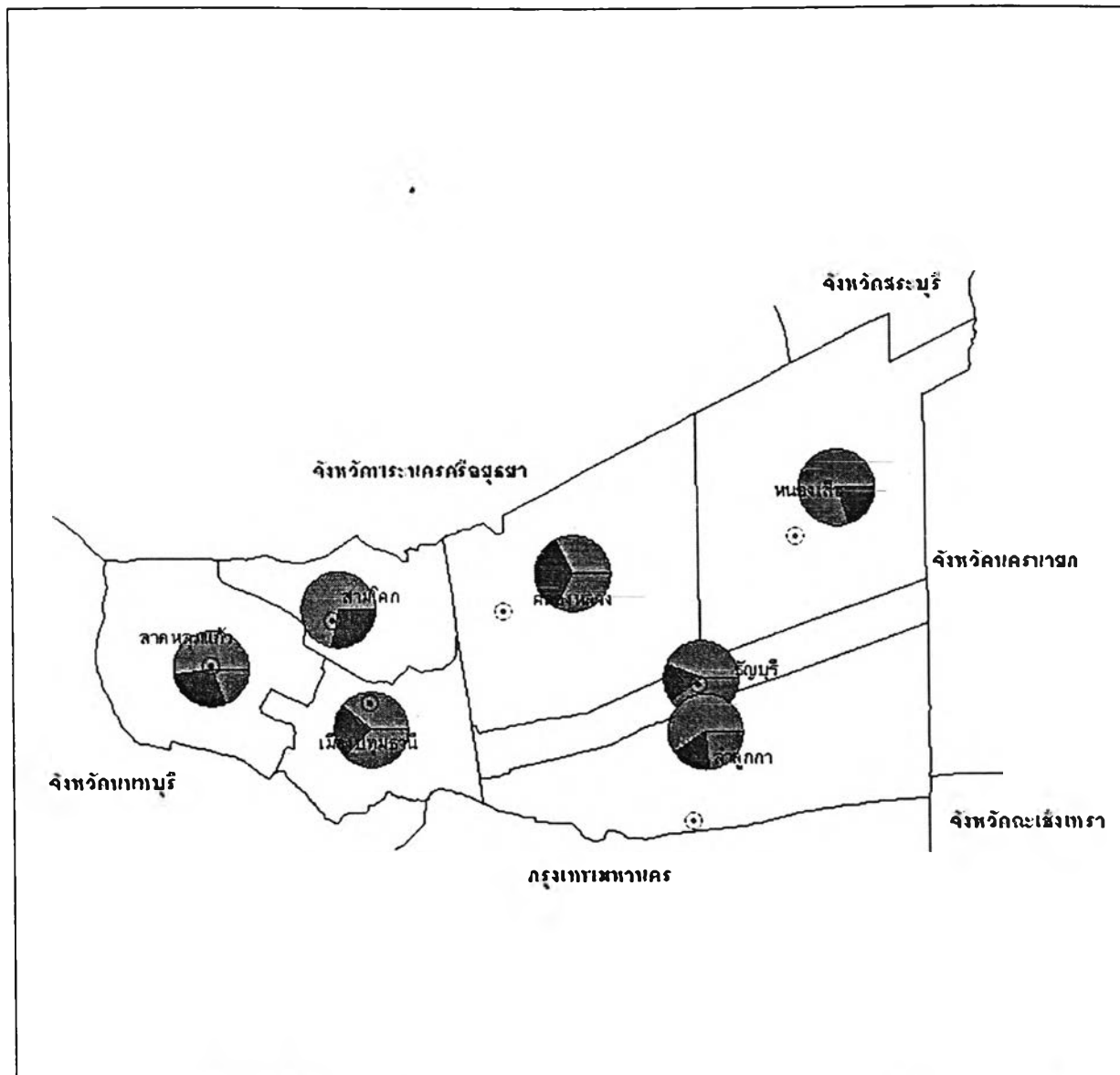
ที่มา: สำนักวางแผนอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี.2546.

ตารางที่ 4-10 จำนวนเงินลงทุนและจำนวนแรงงาน ในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ
(เดือนตุลาคม พ.ศ. 2546)

อำเภอ	แรงงาน (คน)	ร้อยละ	เงินลงทุน (ล้านบาท)	ร้อยละ
เมืองปทุมธานี	40,978	22.43	30,753	20.53
คลองหลวง	83,711	45.82	69,774	46.59
สามโคก	3,301	1.81	5,265	3.52
ลาดหลุมแก้ว	11,003	6.02	8,505	5.68
ธัญบุรี	14,540	7.96	10,906	7.28
หนองเสือ	938	0.51	411	0.27
ลำลูกกา	28,205	15.44	24,149	16.12
รวม	182,676	100.00	149,763	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

หากพิจารณาถึงเงินลงทุนโดยรวมและจำนวนแรงงานในแต่ละอำเภอจะพบว่า ส่วนใหญ่ สอดคล้องกับจำนวนโรงงาน กล่าวคือ หากจำนวนโรงงานมีมากจำนวนเงินลงทุนและจำนวนการจ้างงานก็ มากเช่นเดียวกัน ในอำเภอคลองหลวงที่มีโรงงานอุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่อย่างหนาแน่น เปรียบเสมือน แหล่งงานของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่และเขตใกล้เคียง เป็นผลให้มีอัตราการจ้างงานสูงกว่าอำเภออื่น ๆ เห็น ได้จาก ในปี พ.ศ. 2546 อำเภอคลองหลวงมีอัตราการจ้างงานสูงถึง 83,711 ตำแหน่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 45.82 ของจำนวนแรงงานทั้งจังหวัด เห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาจากแผนที่ 4-8 พบว่า สัดส่วนของแรงงาน อุตสาหกรรมแต่ละประเภทนั้น พบว่า อุตสาหกรรมขนาดเล็ก มีสัดส่วนแรงงานมากกว่าโรงงานขนาด กลางและขนาดใหญ่

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-8 แสดงสัดส่วนของโรงงานแต่ละประเภทอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี

สัญลักษณ์

- ที่ตั้งอำเภอ
- โรงงานในอุตสาหกรรมขนาดเล็ก
- โรงงานในอุตสาหกรรมขนาดกลาง
- โรงงานในอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี.2546.

4.1.11 ปัจจัยพื้นฐานทางสังคม

1) การสาธารณสุข

ปัจจัยพื้นฐานทางด้านสาธารณสุขของจังหวัดปทุมธานีในปีงบประมาณ พ.ศ.2545 เมื่อพิจารณาถึงจำนวนสถานพยาบาลทั้งหมดในจังหวัดแล้ว พบว่า มีจำนวนสถานพยาบาลที่ให้บริการแก่ประชาชนทั้งหมด 303 แห่ง แบ่งเป็น (1) โรงพยาบาลของรัฐ (Government Hospitals) 9 แห่ง อำเภอคลองหลวงและอำเภอธัญบุรีมีโรงพยาบาลของรัฐอำเภอละ 2 แห่ง (2) โรงพยาบาลเอกชน (Private Hospitals) อีกจำนวน 7 แห่ง (3) สถานิอนามัยอีก 79 แห่ง และ (4) คลินิกทุกประเภท จำนวน 208 แห่ง

จากจำนวนสถานพยาบาลทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนเตียงสำหรับรองรับผู้ป่วยทั้งหมด 2,364 เตียง มีจำนวนประชากรต่อแพทย์เท่ากับ 1 : 3,975 คน และจำนวนผู้ป่วยต่อเตียงเท่ากับ 313 คน ต่อเตียง สัดส่วนของทันตแพทย์ต่อประชากรเท่ากับ 1 : 21,747 และสัดส่วนพยาบาลต่อประชากรเท่ากับ 1 : 583

2) การศึกษา

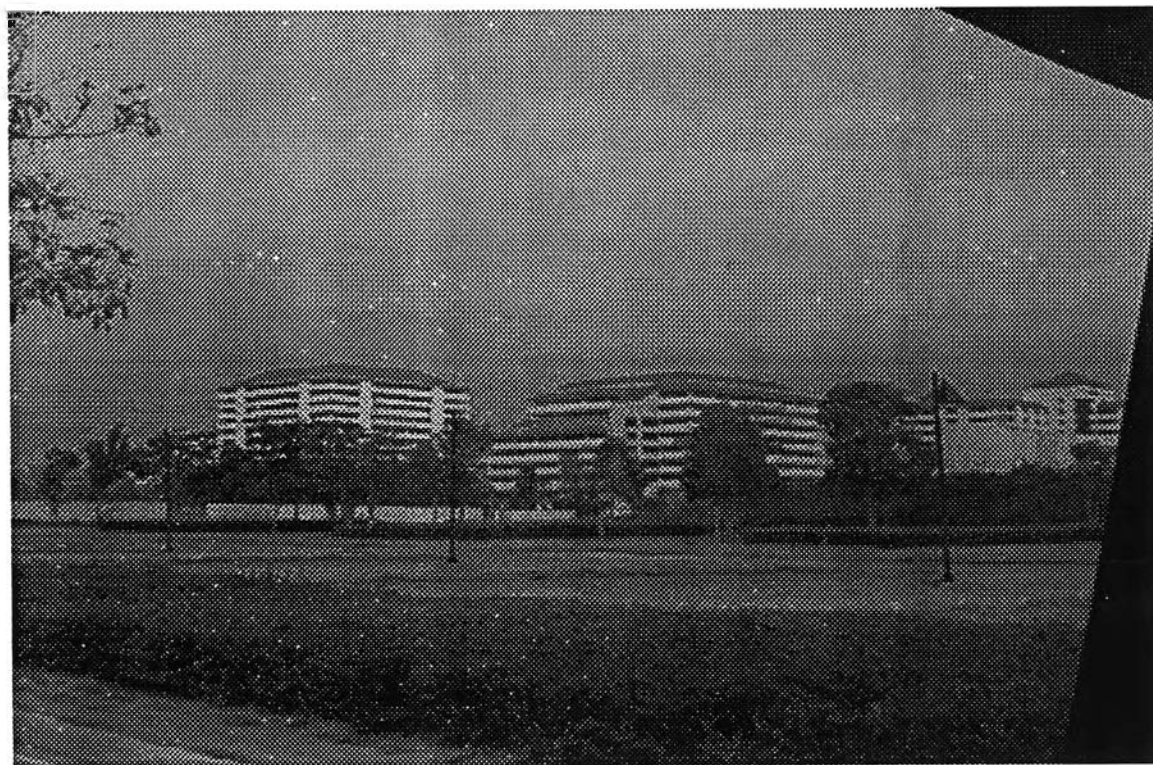
ในปีการศึกษา 2545 จังหวัดปทุมธานีมีสถานศึกษาทั้งหมด จำนวน 273 แห่ง แบ่งเป็นสถานศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาจำนวน 22 แห่ง สังกัดสำนักงานประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 176 แห่ง สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจำนวน 68 แห่ง สังกัดการศึกษาส่วนท้องถิ่น 1 แห่ง และสังกัดอื่น ๆ อีกจำนวน 6 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมดจำนวน 133,331 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 67,882 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 65,449 คน เมื่อพิจารณาถึงอัตราส่วนนักเรียนต่อครูเท่ากับ 23 : 1 อัตราส่วนนักเรียนต่อห้องเรียนเท่ากับ 32 : 1

สถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีจำนวน 16 แห่ง เป็นสถานศึกษาในสังกัดกรมอาชีวศึกษา 3 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย) 8 แห่ง สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล 2 แห่ง สังกัดสำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ 1 แห่ง สังกัดกรมพลศึกษา 1 แห่ง และสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย 1 แห่ง มีจำนวนอาจารย์รวม 3,889 คน จำนวนนักศึกษารวม 96,548 คน

3) ศาสนา

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดปทุมธานีประมาณร้อยละ 90.76 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 8.79 นับถือศาสนาอิสลาม และร้อยละ 0.45 นับถือศาสนาคริสต์ มีศาสนสถานทั้งหมดจำนวน 221 แห่ง แบ่งเป็น วัดจำนวน 177 แห่ง สำนักสงฆ์ 11 แห่ง โบสถ์คริสต์ 5 แห่ง และมัสยิดจำนวน 28 แห่ง ส่วนใหญ่มัสยิดตั้งอยู่ในอำเภอลำลูกกามากที่สุด คือ 10 แห่ง

ภาพที่ 4-2 สถานศึกษาในจังหวัดปทุมธานี

4) ธนาคารพาณิชย์

ปี พ.ศ. 2545 มีธนาคารพาณิชย์จำนวน 74 แห่ง ให้บริการภายในจังหวัดปทุมธานีและมีจำนวนเงินฝากรวมประมาณ 75,547 ล้านบาท ส่วนมากเป็นเงินฝากประเภทประจำ และประเภทออมทรัพย์จำนวน 40,075 และ 33,093 ล้านบาทตามลำดับ เงินให้กู้ยืมมีมูลค่ารวมประมาณ 33,585 ล้านบาท ส่วนใหญ่อยู่ในรูปของการให้กู้ยืมถึงร้อยละ 69 หรือประมาณ 23,106 ล้านบาท

4.2 ความสำคัญของอุตสาหกรรมในพื้นที่ศึกษา

4.2.1 ความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานี

เมื่อพิจารณาถึงโครงสร้างทางด้านผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product) ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2544 เนื่องจากทำให้เห็นความแตกต่างของช่วงเศรษฐกิจที่มีการเติบโตก่อนการเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจ ในปีพ.ศ. 2540 และเศรษฐกิจในช่วงหลังจากเกิดวิกฤติเศรษฐกิจไปแล้วทำให้เห็นว่าการผลิตต่าง ๆ ล้วนได้รับผลกระทบทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามสาขาที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของจังหวัด ยังคงเป็นสาขาการผลิตด้านอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่มีบทบาทนำ เห็นได้จากส่วนแบ่งเฉลี่ยของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสาขาอุตสาหกรรมการผลิตที่มีมูลค่าสูงถึงร้อยละ 72.63 เฉลี่ยทั้งหกปีที่ผ่านมา ในช่วงปี พ.ศ.2542 มูลค่ามวลรวมผลิตภัณฑ์ส่วนแบ่งของภาคอุตสาหกรรมสูงถึง 76.28 ของมูลค่ามวลรวมทั้งจังหวัด แสดงให้เห็นว่าภาคอุตสาหกรรมเป็นสาขาการผลิตที่สร้างรายได้ให้จังหวัดและเป็นสาขาที่มีการสร้างงานมากที่สุด มีการจ้างงานภายในจังหวัดเป็นจำนวนมากถึง 182,676 คนในปี พ.ศ.2546 (ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี)

จากการวิเคราะห์การเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดปทุมธานีโดยใช้ Shift-Share Analysis (ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก) เมื่อพิจารณาการเติบโตของสาขาการผลิตต่าง ๆ ของจังหวัดเปรียบเทียบกับ การเติบโตของกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า ถ้าจังหวัดปทุมธานีมีอัตราการเติบโตเท่ากับกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลแล้ว มีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดลดลง 7,439.90 ล้านบาท และหากพิจารณาจากค่า P-Shift ที่มีค่าเป็นบวกซึ่งหมายถึงสาขาการผลิตที่เติบโตเร็วมีการกระจุกตัวในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พบว่า สาขาที่มีการเติบโตเร็วในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด คือ สาขาอุตสาหกรรม สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาคมนาคมและการสื่อสาร ตามลำดับ (5,723.97 , 651.52 , 647.89) เห็นได้จากจำนวนโรงงานที่ตั้งอยู่อย่างหนาแน่นในจังหวัดปทุมธานี และยังมีการลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ทำให้อุตสาหกรรมในจังหวัดมีการ

ตารางที่ 4-11 การวิเคราะห์เศรษฐกิจของภาค โดยใช้ Shift-Share Analysis

พื้นที่ศึกษา : จังหวัดปทุมธานี

พื้นที่ฐาน : กรุงเทพมหานคร

หน่วย : ล้านบาท

Sector	BANGKOK AND VICINITIES		PHATUMTHANI		Components of Shift-Share (1995 - 2001)		
	1995	2001	1995	2001	Share	P-Shift	D-Shift
Agriculture	29,593	31,831	1,989	2,043	-95.762	246.183	-96.420
-Crops	5,687	5,852	1,382	1,434	-66.538	106.635	11.903
-Livestock	2,104	2,422	316	227	-15.214	62.975	-136.760
-Fisheries	6,602	8,154	77	117	-3.707	21.808	21.899
-Forestry	0	1	0	0	0.000	0.000	0.000
-Agricultural Services	176	167	50	54	-2.407	-0.150	6.557
-Simple Agri.Processing Product	15,023	15,235	164	211	-7.896	10.210	44.686
Mining and quarrying	1,163	1,151	179	263	-8.618	6.771	85.847
Manufacturing	577,095	604,751	59,582	62,634	-2,868.636	5,723.971	196.665
Construction	85,428	35,023	7,969	2,045	-383.676	-4,318.266	-1,222.059
Electricity and water supply	37,094	41,039	4,217	5,049	-203.032	651.516	383.516
Transportation and communication	156,176	196,184	2,129	2,613	-102.503	647.894	-61.391
Wholesale and retail trade	262,056	230,051	4,035	2,737	-194.269	-298.527	-805.204
Banking,insurance and real estate	160,551	55,600	2,125	1,084	-102.310	-1,286.786	348.097
Ownership of dwellings	26,798	35,770	1,261	1,870	-60.712	482.896	186.816
Public administration and defence	22,749	28,564	568	747	-27.347	172.537	33.810
Services	160,946	186,519	2,631	4,225	-126.672	544.717	1,175.956
Total	1,519,648	1,446,483	86,685	85,310	-4,173.538	2,528.201	270.336

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เติบโตมากที่สุด เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในปริมาณที่ และเมื่อพิจารณาค่า D-Shift ที่มีค่าเป็นบวก หมายถึง สาขาการผลิตใดสาขาการผลิตหนึ่งที่ได้เปรียบเมื่อตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานีมากกว่าที่อยู่ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มีโครงสร้างแบบเดียวกันคือ สาขาการบริการ สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาการธนาคารและการประกันภัยฯ ตามลำดับ (1,175.96 , 383.52 , 348.09) ส่วนค่า P-Shift ที่มีค่าเป็นลบซึ่งหมายถึงสาขาการผลิตที่การเติบโตช้ากว่าจะตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี คือ สาขาการก่อสร้าง สาขาการธนาคารและสาขาการค้าปลีกและค้าส่ง ตามลำดับ (-4,381.27 , -1286.79 , -298.53) (ดังตารางที่ 4-11)

การวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจโดยใช้ Location Quotient ซึ่งค่า LQ บอกให้ทราบถึงสาขาการผลิตที่เป็นสาขาการผลิตสินค้าออก (Basic Sector) โดย Location Quotient (ดูเพิ่มเติมที่ภาคผนวก ก) ทำให้ทราบว่าภาค หรือจังหวัดที่เราศึกษาอยู่มีความชำนาญเป็นพิเศษในสาขาการผลิตใด เมื่อมีความชำนาญพิเศษก็เป็นที่น่าคิดว่าจะส่งสินค้าที่ผลิตได้ในสาขาการผลิตนั้นเป็นสินค้าออก สามารถกล่าวได้ว่าสาขาการผลิตของภาคหรือจังหวัดที่มีความชำนาญเป็นพิเศษจากการคำนวณ Location Quotient จะถูกพิจารณาเป็น Basic Sector

ผลการวิเคราะห์ Location Quotient ของจังหวัดปทุมธานีพบว่า ในปี พ.ศ. 2538 สาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจ (Basic Sector) เรียงตามลำดับได้แก่ สาขาเหมืองแร่และย่อยหิน สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาอุตสาหกรรม ซึ่งมีค่า Location Quotient 2.69 , 1.99 และ 1.81 ตามลำดับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2544 พบว่าสาขาการผลิตที่เป็นฐานเศรษฐกิจยังคงเป็นสาขาที่เหมือนกับปี พ.ศ.2538 สามารถเรียงตามลำดับได้ดังนี้ ลำดับแรกคือสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน สาขาไฟฟ้าและประปา และสาขาอุตสาหกรรม มีค่า Location Quotient ดังนี้ คือ 3.87 , 2.08 และ 1.75 ตามลำดับ (ดังตารางที่ 4-12)

เห็นได้ว่า ทั้งสองช่วงปี สาขาการผลิตที่ยังคงมีความสำคัญต่อจังหวัดปทุมธานีนั้นยังคงเป็นเช่นเดิม ทั้งก่อนเกิดภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจและหลังจากการเกิดวิกฤติ โครงสร้างของจังหวัดปทุมธานีนั้นไม่มีการเปลี่ยนแปลง สาขาที่ยังคงเป็นฐานเศรษฐกิจของจังหวัดยังคงเป็นสาขาเหมืองแร่และย่อยหิน และประปา อีกทั้งสาขาอุตสาหกรรมที่ยังคงมีความสำคัญและมีบทบาทในเรื่องของการสร้างมูลค่าและรายได้ให้กับจังหวัดและทำให้บทบาทของจังหวัดเป็นที่รู้จักในด้านของพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในการลงทุนอุตสาหกรรมและการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมด้วย

ตารางที่ 4-12 การวิเคราะห์ฐานเศรษฐกิจของภาค

พื้นที่ศึกษา : จังหวัดปทุมธานี

พื้นที่ฐาน : กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ช่วงเวลา : พ.ศ.2538 และ พ.ศ.2544

หน่วย : ล้านบาท

Sector	BANGKOK AND VICINITIES		PHATUMTHANI		Location Quotient	
	1995	2001	1995	2001	1995	2001
Agriculture	29,593	31,831	1,989	2,043	1.1783	1.0883
-Crops	5,687	5,852	1,382	1,434	4.2601	4.1549
-Livestock	2,104	2,422	316	227	2.6329	1.5892
-Fisheries	6,602	8,154	77	117	0.2045	0.2433
-Forestry	0	1	0	0	0.0000	0.0000
-Agricultural Services	176	167	50	54	4.9803	5.4827
-Simple Agri. Processing Products	15,023	15,235	164	211	0.1914	0.2348
Mining and quarrying	1,163	1,151	179	263	2.6982	3.8743
Manufacturing	577,095	604,751	59,582	62,634	1.8100	1.7561
Construction	85,428	35,023	7,969	2,045	1.6353	0.9900
Electricity and water supply	37,094	41,039	4,217	5,049	1.9930	2.0860
Transportation and communication	156,176	196,184	2,129	2,613	0.2390	0.2258
Wholesale and retail trade	262,056	230,051	4,035	2,737	0.2699	0.2017
Banking,insurance and real estate	160,551	55,600	2,125	1,084	0.2320	0.3306
Ownership of dwellings	26,798	35,770	1,261	1,870	0.8249	0.8864
Public administration and defence	22,749	28,564	568	747	0.4377	0.4434
Services	160,946	186,519	2,631	4,225	0.2866	0.3841
Total	1,519,648	1,446,483	86,685	85,310		

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4.2.2 ลักษณะและวิวัฒนาการของอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี

นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันพื้นที่จังหวัดปทุมธานีได้มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่เป็นอย่างมาก การเปลี่ยนแปลงในอดีตมาจนถึงปัจจุบันล้วนมีปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อพื้นที่ แต่สิ่งสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีบทบาทเป็นอย่างมาก นั่นคือ สาขาอุตสาหกรรม จากการเติบโตของอุตสาหกรรมในประเทศที่อดีตกระจุกตัวอยู่ในกรุงเทพมหานคร ต่อมาได้เริ่มมีการกระจายตัวออกสู่พื้นที่ที่รอบนอกมากขึ้น ปทุมธานีเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่อุตสาหกรรมได้ขยายตัวเข้ามาในพื้นที่ มีการลงทุนและเกิดสถานประกอบการเพิ่มขึ้นตามลำดับ และการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมในจังหวัดเป็นผลมาจากที่จังหวัดปทุมธานีมีการจัดสร้างเมืองอุตสาหกรรม โดยใช้ชื่อว่า นิคมอุตสาหกรรมนวนคร เป็นการดำเนินโครงการและได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐร่วมมือกับเอกชนในการจัดเตรียมพื้นที่รองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม ในปี 2514 โดยมีพื้นที่รองรับและให้บริการมากกว่า 6 พันไร่ ตั้งอยู่บริเวณถนนพหลโยธิน กิโลเมตรที่ 47 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการพัฒนาที่ดินเพื่อให้เป็นเมืองใหม่โดยมีทั้งเขตอุตสาหกรรม เขตที่อยู่อาศัย เขตพาณิชยกรรมทั้งบริเวณที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้เป็นสัดส่วนตามผังเมืองที่ถูกต้อง และดูแลทางด้านสาธารณูปโภค อีกทั้งผู้ประกอบการจะได้รับสิทธิประโยชน์จากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนอีกด้วย ต่อมาในปี 2532 เขตประกอบการอุตสาหกรรมอีก 1 เขต ได้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี นั่นคือ สวนอุตสาหกรรมบางกระบือ เป็นการดำเนินงานโดยเอกชน ตั้งอยู่บริเวณถนนติวานนท์ ตำบลบางกระบือ อำเภอเมืองปทุมธานี ซึ่งมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกับนิคมอุตสาหกรรมนวนคร แต่ไม่มีชุมชนที่อยู่อาศัยอยู่ภายในให้ดำเนินการเฉพาะผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเท่านั้น และมีผู้ประกอบการจำนวนมากเข้าไปใช้พื้นที่ของเขตประกอบการอุตสาหกรรมทั้งสองแห่งอย่างต่อเนื่อง จนถึงปัจจุบันเขตประกอบการก็ยังเป็นที่สนใจของนักลงทุนอยู่ จากการเกิดขึ้นของเขตอุตสาหกรรมทั้งสองเป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับพื้นที่มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เข้าใจวิวัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีมากขึ้น จึงได้ทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานีตั้งแต่ พ.ศ.2532 – 2546 เพื่อแสดงให้เห็นแนวทางการเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและสร้างรายได้ให้กับพื้นที่

4.2.2.1 ที่ตั้งและการกระจายตัวของสถานประกอบการ

ในส่วนนี้จะพิจารณาการกระจายตัวของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม เงินทุนและแรงงาน ในแต่ละพื้นที่ของจังหวัดปทุมธานี โดยใช้ข้อมูลในช่วงปี พ.ศ. 2532 2537 2542 และ 2546

ตารางที่ 4-13 จำนวนและสัดส่วนของโรงงานอุตสาหกรรมจำแนกตามอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ในปี 2532 2537 2542 และ 2546

อำเภอ	จำนวนและร้อยละของโรงงานในช่วงปี พ.ศ.2532 - 2546							
	ปี 2532	ร้อยละ	ปี 2537	ร้อยละ	ปี 2542	ร้อยละ	ปี 2546	ร้อยละ
เมืองปทุมธานี	146	20.68	301	23.66	405	22.06	428	20.29
ธัญบุรี	127	17.99	208	16.35	307	16.72	265	12.57
คลองหลวง	260	36.83	370	29.09	517	28.16	637	30.2
ลำลูกกา	91	12.98	209	16.43	315	17.16	378	17.92
สามโคก	33	4.67	66	5.19	106	5.77	153	7.25
หนองเสือ	4	0.57	9	0.71	18	0.98	35	1.66
ลาดหลุมแก้ว	45	6.37	109	8.57	168	9.15	213	10.1
รวม	706	100	1272	100	1836	100	2109	100

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม

4.2.2.1.1 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม

จากตารางที่ 4-13 พบว่า จำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี มี 706 โรง ในปี พ.ศ.2532 และมีจำนวนโรงงานเพิ่มขึ้นทุกปีจนถึงจำนวน 2,109 โรง ในปี พ.ศ.2546 ปรากฏว่าเป็นโรงงานที่ตั้งอยู่ในอำเภอคลองหลวงถึงร้อยละ 30.2 และในอำเภอเมืองอีกร้อยละ 20.29 จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ทั้งสองแห่งนี้มีโรงงานจำนวนมากกระจุกตัวอยู่ ทั้งนี้เป็นเพราะโรงงานอุตสาหกรรมให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เอื้ออำนวยและให้ประโยชน์จากการตั้งอยู่ในพื้นที่เหล่านี้ เพราะพื้นที่ทั้งสองแห่งมีความพร้อมและมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวกรวดเร็ว อีกทั้งยังมีนิคมอุตสาหกรรมที่ผู้ประกอบการจะได้รับประโยชน์และความสะดวกในการเข้าไปใช้พื้นที่ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นแรงดึงดูดและช่วยให้โรงงานจำนวนมากเลือกพื้นที่อำเภอเมืองและอำเภอคลองหลวงเป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้ทั้งสองพื้นที่มีสัดส่วนของโรงงานมากกว่าพื้นที่รอบนอก และเมื่อพิจารณาในส่วนของอำเภอหนองเสือตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 จนถึงปี พ.ศ. 2546 จำนวนโรงงานที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอนี้มีสัดส่วนต่ำสุดมาโดยตลอดทั้งนี้เป็นเพราะว่าในพื้นที่อำเภอหนองเสือสภาพพื้นที่ไม่เหมาะสมในการตั้งโรงงาน มีพื้นที่ห่างไกลจากตัวเมืองและยังขาดระบบ

สาธารณูปโภคที่เตรียมไว้เพื่อรองรับการตั้งของโรงงานยังน้อยอยู่ ที่สำคัญคือความห่างไกลของพื้นที่ และไม่อยู่ในเส้นทางสายหลัก ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นผลให้อำเภอหนองเสือมีโรงงานตั้งอยู่ในพื้นที่น้อยมาก ส่วนพื้นที่อำเภออื่น ๆ ที่เหลือมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องของโรงงานอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่า อัตราการเพิ่มขึ้นในระหว่างช่วงปี พ.ศ.2542 และปี พ.ศ.2546 นั้น อัตราการเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยทั้งจังหวัดนั้น มีอัตราการเพิ่มในสัดส่วนที่น้อยลงจากช่วงปี 2532 – 2537 และ ปี 2537 – 2542 โดยทั้งสองช่วงปี มีอัตราการเพิ่มขึ้นของโรงงาน คือ จำนวน 566 โรง และ 564 โรง ตามลำดับ แต่การเพิ่มขึ้นของช่วงปี 2542 – 2546 มีการเพิ่มขึ้นเพียง 273 โรงเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในช่วงปี 2542 ได้เกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นผลให้มีโรงงานจำนวนมากในพื้นที่ได้ปิดกิจการลง มีภาวะการขาดทุน ทั้งอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ล้วนได้รับผลกระทบจากวิกฤตในครั้งนั้นเช่นเดียวกับพื้นที่อำเภอธัญบุรีที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์เดียวกันนี้ โดยมีจำนวนโรงงานลดลงจากปี 2542 มาถึง ปี 2546 โรงงานมีจำนวนลดลงจาก 307 ในปี 2542 เหลือเพียง 265 โรง ในปี 2546 ลดลงจากเดิม 42 โรง ผนวกกับปัจจัยทางด้านพื้นที่ เนื่องจากอำเภอธัญบุรีเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ต่อเนื่องจากกรุงเทพมหานคร และในช่วงที่ผ่านมาได้มีการขยายตัวของที่อยู่อาศัยอย่างรวดเร็ว เกิดหมู่บ้านจัดสรรเป็นจำนวนมาก อุตสาหกรรมจึงลดบทบาทลงในพื้นที่ ในทางตรงกันข้ามเอกชนให้ความสนใจที่จะลงทุนทางด้านอสังหาริมทรัพย์มากกว่า เพราะพื้นที่มีเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมต่อกับพื้นที่กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นแหล่งงานได้สะดวก อีกทั้งแนวโน้มของที่อยู่อาศัยในปัจจุบันประชากรเริ่มย้ายออกมาอาศัยอยู่ในพื้นที่รอบนอกมากขึ้น ซึ่งอำเภอธัญบุรีก็เป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่ได้รับ ความสนใจในด้านนี้

4.2.2.1.2 จำนวนเงินทุน

จากตารางที่ 4-14 พบว่า ปริมาณเงินทุนรวมตั้งแต่ปี พ.ศ.2532 จนถึง ปีพ.ศ.2546 มีจำนวนเงินทุนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยแล้วช่วงเวลาละ 28,620 ล้านบาท โดยในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2532 – 2537 มีอัตราเงินทุนเพิ่มมากขึ้น 38,679 ล้านบาท ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาประเทศมีนโยบายส่งเสริมการลงทุนและเป็นช่วงเศรษฐกิจขาขึ้นของประเทศก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ การลงทุนได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และเริ่มชะลอตัวลงในช่วงหลังปี 2537 – 2546 โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของเงินทุนเพียงช่วงเวลาละประมาณ 23,591 ล้านบาท และเงินทุนเฉลี่ยต่อโรง พบว่า ในปี พ.ศ. 2532 มีเงินทุนเฉลี่ยต่อโรง คือ 90.51 ล้านบาทต่อโรง และเริ่มมีเงินทุนเฉลี่ยต่อโรงลดลงจากเดิมในช่วงปี 2537 เป็นต้นมา คือ ในปี 2537 มีเงินทุนเฉลี่ยต่อโรง คือ 80.65 ล้านบาทต่อโรง และในปี พ.ศ. 2542 เฉลี่ยโรงงานละ 65.94 ล้านบาทต่อโรง แสดงให้เห็นว่าถึงแม้จะมีเงินทุนโดยเฉลี่ยเพิ่มสูงมากขึ้นแต่เงินทุนเฉลี่ยกลับลดลง นั้นหมายถึงว่าโรงงานอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กมากกว่าโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และในช่วงปี พ.ศ.2546 เงินทุนเฉลี่ยเพิ่มมากขึ้นเป็น 71.01 ล้านบาท

เมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า เงินทุนรวมของอำเภอคลองหลวงมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 66.95 ในปีพ.ศ.2532 ทั้งนี้เป็นเพราะในพื้นที่อำเภอคลองหลวงมีนิคมอุตสาหกรรมนวนครตั้งอยู่และโรงงานส่วนใหญ่ในช่วงเวลาดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอคลองหลวงและในนิคมอุตสาหกรรม ในช่วงปี 2537-2546 สัดส่วนของเงินทุนในอำเภอคลองหลวงมีอัตราส่วนลดลง เนื่องจากพื้นที่อำเภออื่น ๆ ได้รับการพัฒนาทั้งทางด้านระบบสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐานเช่นเดียวกับอำเภอคลองหลวง อีกทั้งอำเภอเมืองมีสวนอุตสาหกรรมบางกระดีเกิดขึ้น เป็นผลให้โรงงานอุตสาหกรรมมีทางเลือกมากขึ้นในการตั้งโรงงานของตน สัดส่วนเงินทุนของอำเภอคลองหลวงเหลือเพียงร้อยละ 46.95 ในปี 2546 ส่วนอำเภอเมืองปทุมธานีมีสัดส่วนร้อยละ 20.53 ใกล้เคียงกับอำเภอลำลูกกา ที่มีสัดส่วนร้อยละ 16.12 ของเงินทุนทั้งหมด ส่วนการเปลี่ยนแปลงด้านเงินทุนเมื่อพิจารณาตามช่วงเวลาและพื้นที่ พบว่า อำเภอเมืองปทุมธานีมีสัดส่วนเงินทุนเพิ่มสูงมากถึง 18,542.58 ล้านบาทในช่วงปี 2532 — 2537 ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องมาจากในพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี ได้มีเอกชนสร้างเขตประกอบการขึ้น นั่นคือ สวนอุตสาหกรรมบางกระดี ที่ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2532 ที่บริเวณถนนติวานนท์ ในเขตตำบลบางกระดี อำเภอเมืองปทุมธานี จึงทำให้มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมจำนวนมากเข้าไปลงทุนในพื้นที่มากขึ้นส่งผลให้เงินทุนในอำเภอเมืองปทุมธานีสูงขึ้นเป็นอย่างมากเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ในจังหวัด ส่วนการเปลี่ยนแปลงเงินทุนในช่วงปี พ.ศ.2537-2542 อำเภอคลองหลวงมีอัตราการเปลี่ยนแปลงเงินทุนมากที่สุด จำนวน 6,185.18 ล้านบาท ส่วนอำเภอลำลูกกา มีอัตราการเพิ่มของเงินทุนสูงถึง 15,433.73 ล้านบาท ในช่วงปีพ.ศ.2542-2546 แต่ในพื้นที่อำเภอเมืองธัญบุรีและอำเภอเมืองปทุมธานีในช่วงปีเดียวกันนี้กลับมีเงินทุนลดลงจากช่วงปี 2537-2542 จำนวน 284.06 และ 2,606.14 ล้านบาทตามลำดับ ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาจึงทำให้การลงทุนในพื้นที่ทั้งสองอำเภอนี้ลดลง

จำนวนเงินทุนเฉลี่ยต่อโรง ในปี 2532 มีเงินทุนเฉลี่ยต่อโรง จำนวน 90.51 ล้านบาทต่อโรง ต่อมาในช่วงปี 2537 เงินทุนเฉลี่ยต่อโรงลดลงเหลือเพียง 80.65 ล้านบาทต่อโรง และเหลือ 65.94 ล้านบาทต่อโรงในปี 2542 สาเหตุก็เช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลงเงินทุน คือการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจและในช่วงปี 2546 เงินทุนเฉลี่ยต่อโรงเพิ่มสูงขึ้น เป็น 71.01 ล้านบาทต่อโรง

ตารางที่ 4-14 จำนวนเงินทุนจำแนกตามอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ปี 2532, 2537, 2542 และ 2546

อำเภอ	จำนวนเงินทุน (ล้านบาท) และร้อยละ								การเปลี่ยนแปลง(ล้านบาท)			สัดส่วนเงินทุนต่อไร่ (ล้านบาท)			
	ปี 2532	ร้อยละ	ปี 2537	ร้อยละ	ปี 2542	ร้อยละ	ปี 2546	ร้อยละ	2532-2537	2537-2542	2542-2546	ปี 2532	ปี 2537	ปี 2542	ปี 2546
เมืองปทุมธานี	10,596.10	16.58	29,138.68	28.41	33,359.14	27.56	30,753	20.53	18,542.58	4,220.46	-2,606.14	72.58	96.81	82.37	71.85
ธัญบุรี	6,662.56	10.43	9,968.48	9.72	11,190.06	9.24	10,906	7.28	3,305.92	1,221.58	-284.06	52.46	47.93	36.45	41.15
คลองหลวง	42,779.30	66.95	50,740.14	49.46	56,925.32	47.02	69,774	46.59	7,960.84	6,185.18	12,848.68	164.54	137.14	110.11	109.54
ลำลูกกา	1,741.18	2.72	6,388.38	6.23	8,715.27	7.20	24,149	16.12	4,647.20	2,326.89	15,433.73	19.13	30.57	27.67	63.89
สามโคก	218	0.34	674.81	0.66	3,618.29	2.99	5,265	3.52	456.81	2,943.48	1,646.71	6.61	10.22	34.13	34.41
หนองเสือ	15.02	0.02	41.87	0.04	181.24	0.15	411	0.27	26.85	139.37	229.76	3.76	4.65	10.07	11.74
ลาดหลุมแก้ว	1,888.48	2.96	5,628.16	5.49	7,068.10	5.84	8,505	5.68	3,739.68	1,439.94	1,436.90	41.97	51.63	42.07	39.93
รวม	63,900.64	100.00	102,580.51	100.00	121,057.51	100.00	149,763	100.00	38,679.87	18,477.00	28,705.49	90.51	80.65	65.94	71.01

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม และจากการคำนวณ

4.2.2.1.3 จำนวนแรงงานอุตสาหกรรม

จากตารางที่ 4-15 พบว่า แรงงานรวมของในปี 2532 มีจำนวน 117,271 คน และมีจำนวนเพิ่มขึ้นมากถึง 57,106 คน ในช่วงปี 2537 จำนวนแรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้เริ่มมีจำนวนเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมา เนื่องจากนโยบายของประเทศและภาครัฐส่งเสริมการลงทุน อีกทั้งต่างประเทศได้ย้ายฐานการลงทุนมาลงทุนที่ไทยมากขึ้นส่งผลให้เกิดการจ้างงานเป็นจำนวนมากในภาคอุตสาหกรรม และจำนวนแรงงานยังคงเพิ่มขึ้นต่อเนื่องในปี 2542 เพิ่มอีกจำนวน 21,435 คน แต่หลังจากเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจเป็นผลให้จำนวนโรงงานจำนวนมากปิดกิจการจึงส่งผลกระทบต่อเนื่องถึงการจ้างงานของภาคอุตสาหกรรม จำนวนแรงงานลดลงจากปี 2542 จำนวน 13,591 คนในปี 2546 และเมื่อพิจารณาเป็นรายอำเภอ พบว่า ส่วนใหญ่ตั้งแต่ปี 2532 – 2546 การจ้างงานกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่สองอำเภอหลัก นั่นคืออำเภอคลองหลวง และอำเภอเมืองปทุมธานี ทั้งนี้เป็นเพราะทั้งสองอำเภอนี้มีนิคมอุตสาหกรรมและสวนอุตสาหกรรมตั้งอยู่

หากพิจารณาถึงสัดส่วนแรงงานต่อโรง ในอำเภอที่มีสัดส่วนแรงงานต่อโรงมากที่สุดคือ อำเภอคลองหลวง มีการจ้างงานเฉลี่ย 274 คนต่อโรง ในปี 2532 และลดลงมาเป็น 227 คนต่อโรงในปี 2537 ทั้งนี้เป็นเพราะการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่ที่มีโรงงานตั้งอยู่อย่างหนาแน่นและพื้นที่เอื้ออำนวยต่อการตั้งโรงงาน เพราะมีความสะดวกทั้งระบบสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมที่พร้อมรองรับการเติบโต ส่วนแรงงานเฉลี่ยทั้งจังหวัดต่อโรง ในปี 2532 มีแรงงานเฉลี่ยต่อโรงทั้งจังหวัดคือ 166 คนต่อโรง และลดลงตามลำดับ ในปี 2546 มีจำนวนเฉลี่ยต่อโรง จำนวน 87 คนต่อโรง สาเหตุของการจ้างงานเฉลี่ยต่อโรงลดลงนั้น ทั้งนี้เป็นเพราะสถานประกอบการที่ตั้งขึ้นมาใหม่ มีจำนวนการจ้างงานน้อยและเป็นอุตสาหกรรมขนาดย่อม ประกอบกับลักษณะการผลิตในปัจจุบันที่มีการใช้เครื่องจักรมากกว่าแรงงาน เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำให้การจ้างงานภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนลดลงจากเดิมอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ 4-15 จำนวนแรงงานจำแนกตามอำเภอในจังหวัดปทุมธานี ปี 2532, 2537, 2542 และ 2546

อำเภอ	จำนวนแรงงาน (คน) และร้อยละ								การเปลี่ยนแปลง			สัดส่วนแรงงานต่อโรงงาน (คน:โรง)			
	ปี 2532	ร้อยละ	ปี 2537	ร้อยละ	ปี 2542	ร้อยละ	ปี 2546	ร้อยละ	2532-2537	2537-2542	2542-2546	ปี 2532	ปี 2537	ปี 2542	ปี 2546
เมืองปทุมธานี	19,725	16.76	41,023	23.46	45,798	23.33	40,978	22.43	21,298	4,775	-4,820	135	136	113	96
ธัญบุรี	8,703	7.39	15,120	8.65	18,166	9.26	14,540	7.96	6,417	3,046	-3,626	69	73	59	55
คลองหลวง	71,616	60.83	84,034	48.07	91,341	46.54	83,711	45.82	12,418	7,307	-7,630	274	227	177	131
ลำลูกกา	12,417	10.55	23,728	13.57	27,560	14.04	28,205	15.44	11,311	3,832	645	136	114	87	75
สามโคก	1,124	0.95	1,884	1.08	2,831	1.44	3,301	1.81	760	947	470	34	29	27	22
หนองเสือ	129	0.11	241	0.14	402	0.20	938	0.51	112	161	536	32	27	22	27
ลาดหลุมแก้ว	4,012	3.41	8,802	5.03	10,169	5.18	11,003	6.02	4,790	1,367	834	89	81	61	52
รวม	117,726	100.00	174,832	100.00	196,267	100.00	182,676	100.00	57,106	21,435	-13,591	166	137	106	87

ที่มา : กรมโรงงานอุตสาหกรรม และจากการคำนวณ

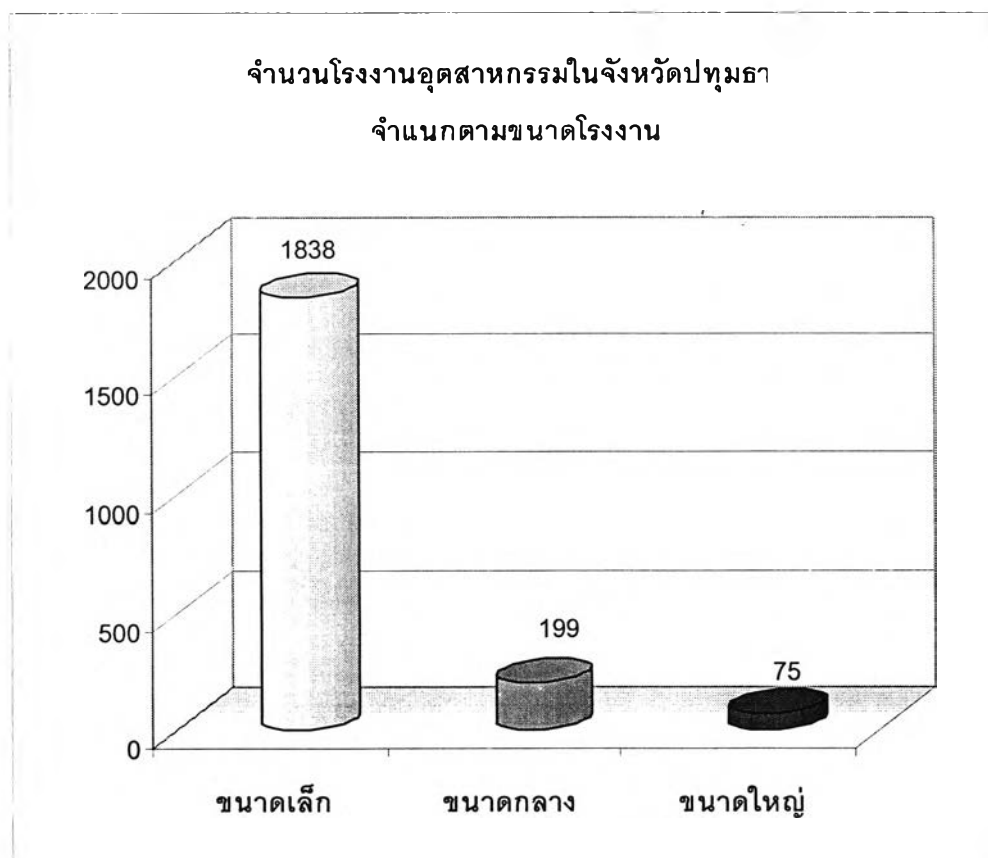
จะเห็นได้ว่าพัฒนาการของอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีนี้นั้นก็เหมือนจังหวัดอื่น ๆ ที่มีอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่สร้างรายได้และการจ้างงานให้กับจังหวัดเป็นสาขาหลัก คือมีการเติบโตตามทิศทางการพัฒนาและนโยบายของประเทศ และภาวะเศรษฐกิจโลก การเติบโตและการเปลี่ยนแปลงของอุตสาหกรรมนั้นเป็นสิ่งที่บ่งชี้ให้เห็นแนวทางการพัฒนาของประเทศโดยรวมที่ภาครัฐ ได้ให้ความสำคัญกับสาขาอุตสาหกรรมมากกว่าสาขาอื่น ๆ อีกทั้งการเพิ่มขึ้นและลดลงของผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นไปตามทิศทางภาวะเศรษฐกิจของประเทศ อย่างเช่นในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมก็ได้รับผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแนวทางการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ภาครัฐจึงให้ความสำคัญกับการผลิตที่มีเงินทุนไม่สูงมากนัก นั่นคือ อุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง เนื่องจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจส่งผลให้โรงงานขนาดใหญ่ต้องประสบกับปัญหาการขาดทุนและมีการปิดกิจการลงจำนวนหนึ่ง สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นตัวแปรหรือปัจจัยที่ส่งเสริมและสร้างผลกระทบให้กับอุตสาหกรรมด้วยเช่นกัน ส่วนแนวโน้มการลงทุนในสาขาอุตสาหกรรม จากการศึกษาแนวโน้มการขยายตัวของโครงสร้างเศรษฐกิจในระยะปี 2543–2549 ของสำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร พบว่า การคาดการณ์จำนวนสถานประกอบการที่จะเกิดขึ้นในปี 2549 โดยแบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ กรณีสูง หมายถึง ถ้าภาวะเศรษฐกิจของประเทศฟื้นตัวแล้ว จังหวัดในปริมนทลจะมีอัตราการเพิ่มของสถานประกอบการเฉลี่ยปีละ 4.33 เปอร์เซ็นต์และอัตราการเพิ่มของการจ้างงานเฉลี่ยปีละ 4.33 เปอร์เซ็นต์ ทำให้จำนวนสถานประกอบการในพื้นที่สูงถึง 4,196 โรงและจำนวนแรงงาน 471,320 คน ส่วนกรณีต่ำ หมายถึง ถ้าสถานการณ์ของเศรษฐกิจของประเทศยังไม่ฟื้นตัว จังหวัดในปริมนทลจะมีอัตราการเพิ่มของสถานประกอบการเฉลี่ย 1.85 เปอร์เซ็นต์และอัตราการเพิ่มของการจ้างงานเฉลี่ย 3.68 เปอร์เซ็นต์ ส่งผลให้สถานประกอบการในจังหวัดปทุมธานีมีจำนวน 3,953 โรงและการจ้างงานจำนวน 383,621 คน และในกรณีปานกลาง หมายถึง สถานการณ์ในช่วงปี 2549 ถ้าภาวะเศรษฐกิจยังอยู่ในช่วงกำลังฟื้นตัว จังหวัดปริมนทลจะมีอัตราการเพิ่มของสถานประกอบการเฉลี่ย 3.09 เปอร์เซ็นต์ และอัตราการเพิ่มของการจ้างงาน 8.24 เปอร์เซ็นต์ ทำให้มีสถานประกอบการในจังหวัดปทุมธานี ประมาณ 3,721 โรงและแรงงานจำนวน 309,341 คน โดยแนวโน้มที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมยังคงมีการกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่อำเภอคลองหลวงและอำเภอเมืองปทุมธานี จำนวนใกล้เคียงกัน จากแนวโน้มการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมนั้นมีตัวแปรหรือปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลกระทบต่อ การเติบโตและการลงทุน ทั้งสภาวะเศรษฐกิจโลก การสนับสนุนจากภาครัฐรวมทั้งความพร้อมของพื้นที่นั้นทั้งทางด้านสาธารณูปโภคและการขนส่ง ตลอดจนกิจกรรมที่กระตุ้นให้เกิดความเจริญเติบโตของพื้นที่ว่าในพื้นที่นั้นมีโครงการพัฒนาเกิดขึ้นมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร ดังนั้น หน่วยงานที่มีส่วนในการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของจังหวัดปทุมธานีจึงควรปรับตัวและพัฒนาพื้นที่ให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อไป

4.2.3 ลักษณะอุตสาหกรรมของจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบัน

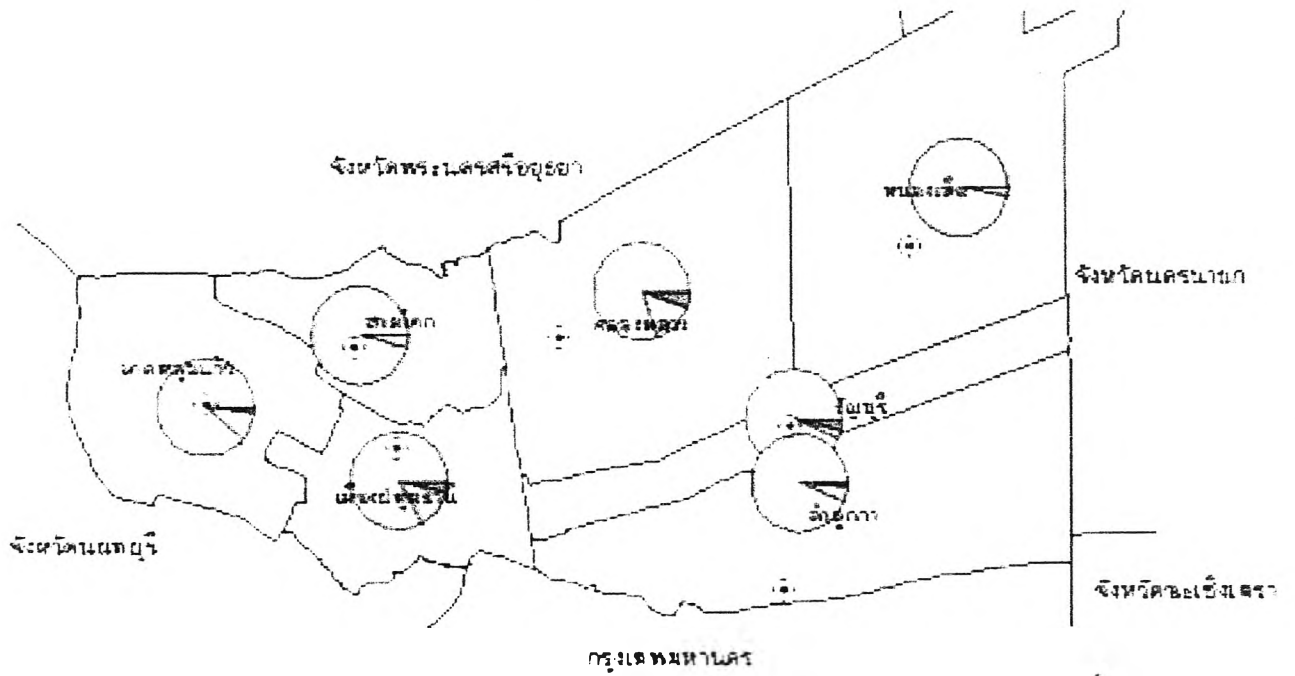
4.2.3.1 ลักษณะทั่วไปของอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

ณ สิ้นสุดปี พ.ศ. 2546 จังหวัดปทุมธานีมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมทั้งสิ้น 2,112 โรง เงินลงทุนรวม 150,418 ล้านบาท การจ้างงาน 183,820 คน สัดส่วนเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงเท่ากับ 71.22 ล้านบาท การจ้างงานเฉลี่ย 87 คนต่อโรง โรงงานส่วนใหญ่ร้อยละ 87.03 เป็นโรงงานขนาดเล็ก (จำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 1 คนขึ้นไปแต่ไม่เกิน 50 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรไม่เกิน 50 ล้านบาท) ส่วนโรงงานขนาดกลาง (จำนวนการจ้างงานเกินกว่า 50 คนแต่ไม่เกิน 200 คน หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกิน 50 ล้านบาทแต่ไม่เกิน 200 ล้านบาท) และโรงงานขนาดใหญ่ (จำนวนการจ้างงานตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป หรือมีมูลค่าสินทรัพย์ถาวรเกิน 200 ล้านบาทขึ้นไป) มีร้อยละ 9.42 และร้อยละ 3.55 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 4-2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามขนาดโรงงาน

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

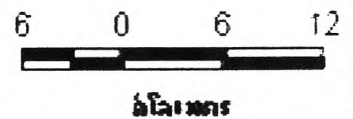

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-9 แสดงที่ตั้งร่วมของขนาดโรงงานอุตสาหกรรมแต่ละ ประเภทในจังหวัดปทุมธานี

สัญลักษณ์

- **ที่ตั้งอำเภอ**
- **ขนาดของอุตสาหกรรมขนาดเล็ก**
- **ขนาดของอุตสาหกรรมขนาดกลาง**
- **ขนาดของอุตสาหกรรมขนาดใหญ่**

สำนักวิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี,2546.

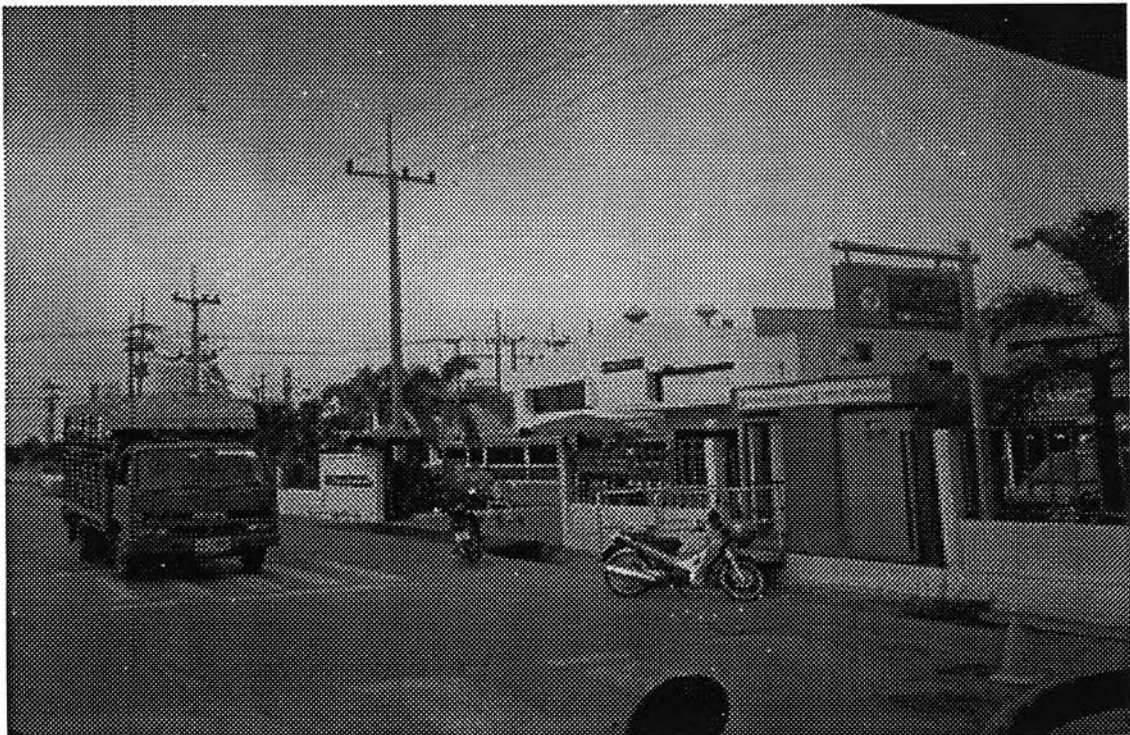
4.2.3.2 การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม

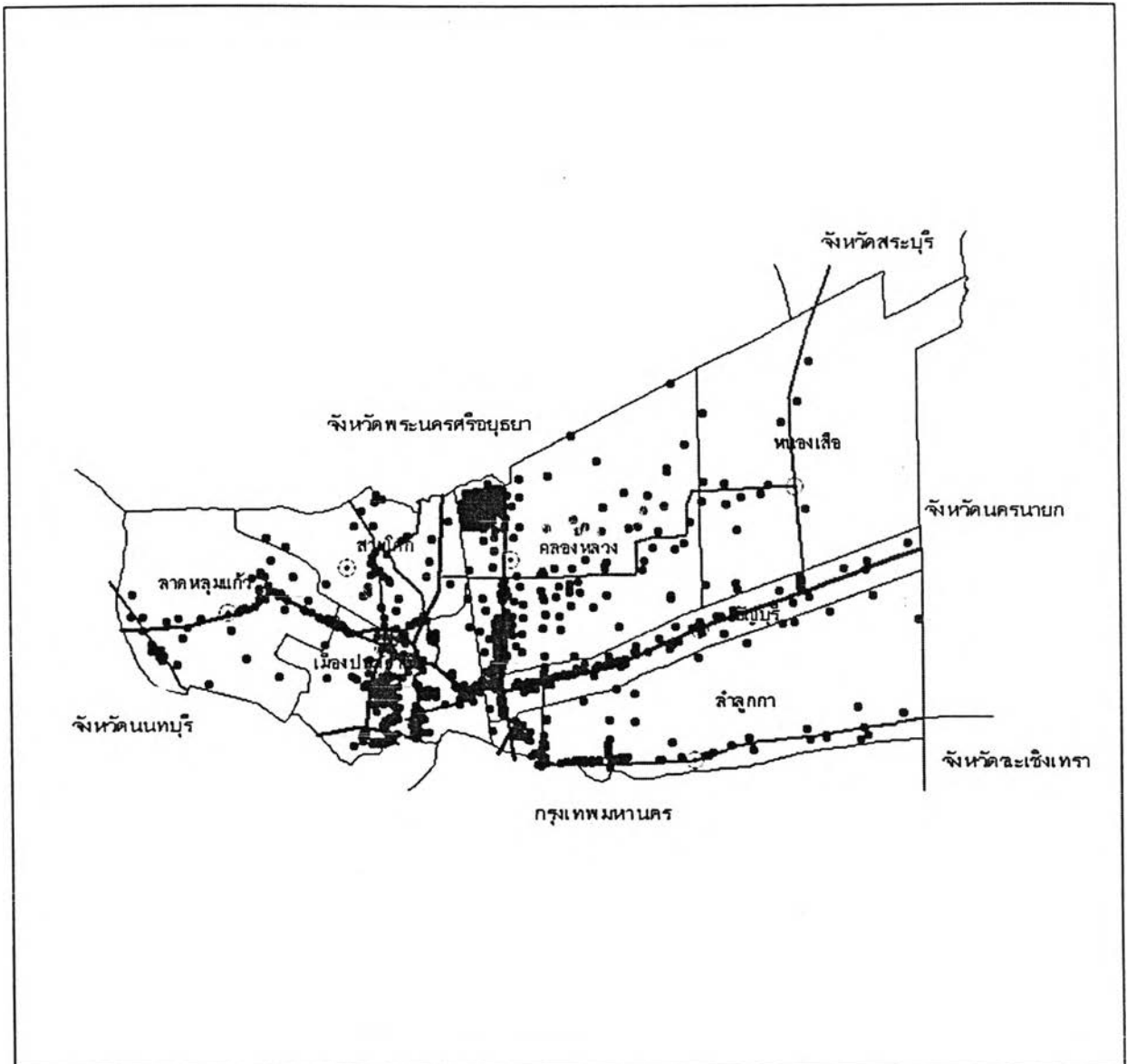
การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในปี 2546 โรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีมีการกระจุกตัวอยู่เฉพาะในบางพื้นที่เท่านั้น คือ ในพื้นที่อำเภอคลองหลวง อำเภอเมือง และอำเภอลำลูกกา มีจำนวนโรงงานทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 78.42 ของจำนวนโรงงานในจังหวัดปทุมธานี ในอำเภอที่มีการกระจุกตัวมากที่สุดของโรงงานอุตสาหกรรม คือในพื้นที่อำเภอคลองหลวง มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 637 โรง หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 30.20 ของโรงงานทั้งหมดในจังหวัด รองลงมาคือที่อำเภอเมืองปทุมธานี มีจำนวนโรงงานทั้งหมด 428 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 20.30 ของจำนวนโรงงานในจังหวัด และเมื่อพิจารณาจำนวนโรงงานในแต่ละอำเภอ พบว่า การกระจายตัวของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม กระจายออกไปจากพื้นที่ในเขตอำเภอที่เหลืออีกทั้ง 4 อำเภอ พื้นที่ที่อยู่ห่างไกลออกไปมีจำนวนโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ไม่หนาแน่นมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากพื้นที่บริเวณอำเภอคลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานี และอำเภอลำลูกกา เป็นบริเวณที่มีปัจจัยทางด้านการคมนาคมขนส่งที่สะดวก อยู่ติดและใกล้กับถนนสายหลัก อีกทั้งยังมีพื้นที่ต่อเนื่องกับเขตกรุงเทพมหานคร สามารถขนส่งสินค้าไปยังกรุงเทพมหานครและพื้นที่อื่น ๆ ได้ นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของเขตอุตสาหกรรม ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมนวนคร และสวนอุตสาหกรรมบางกระดี และการตั้งโรงงานเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมในพื้นที่ส่วนใหญ่มีการตั้งโรงงานตามแนวเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินทางสะดวกและบริเวณที่มีระบบสาธารณูปโภคที่พร้อมให้บริการ เช่น บริเวณถนนพหลโยธิน บริเวณอำเภอคลองหลวงและมีการกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมไปยังพื้นที่อำเภอต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม (ดัชนีที่ที่ 4-11)

4.2.3.3 ประเภทอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี

จากการแยกประเภทโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีออกเป็น 9 ประเภท พบว่า ประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมบริการ คิดเป็นร้อยละ 31.72 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด รองลงมาคือ อุตสาหกรรมประเภทโลหะและอโลหะ และอุตสาหกรรมประเภทเคมีและพลาสติก ตามลำดับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 23.61 และร้อยละ 13.99 ตามลำดับ (ดัชนีที่ที่ 4-3) ในขณะที่โรงงานที่มีเงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรงมากที่สุด คือ โรงงานประเภทบริการ รองลงมาคือ ประเภทโลหะและอโลหะ และประเภทอาหารและเครื่องดื่ม มีการลงทุนเฉลี่ยโรงงานละประมาณ 95.04 ล้านบาท 77.23 ล้านบาท และ 72.10 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาถึงสัดส่วนการจ้างงานเฉลี่ยต่อโรงสูงสุดคือ โรงงานประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีจำนวนแรงงาน 232 คนต่อโรง รองลงมาคือโรงงานประเภทบริการ มีแรงงานเฉลี่ย 131 คนต่อโรง และโรงงานประเภทอื่น ๆ มีแรงงานเฉลี่ย 99 คนต่อโรง ตามลำดับ

ภาพที่ 4-3 ลักษณะของอุตสาหกรรมและการกระจายตัวของอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-10 แสดงที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี ใน ปีพ.ศ.2542

สัญลักษณ์

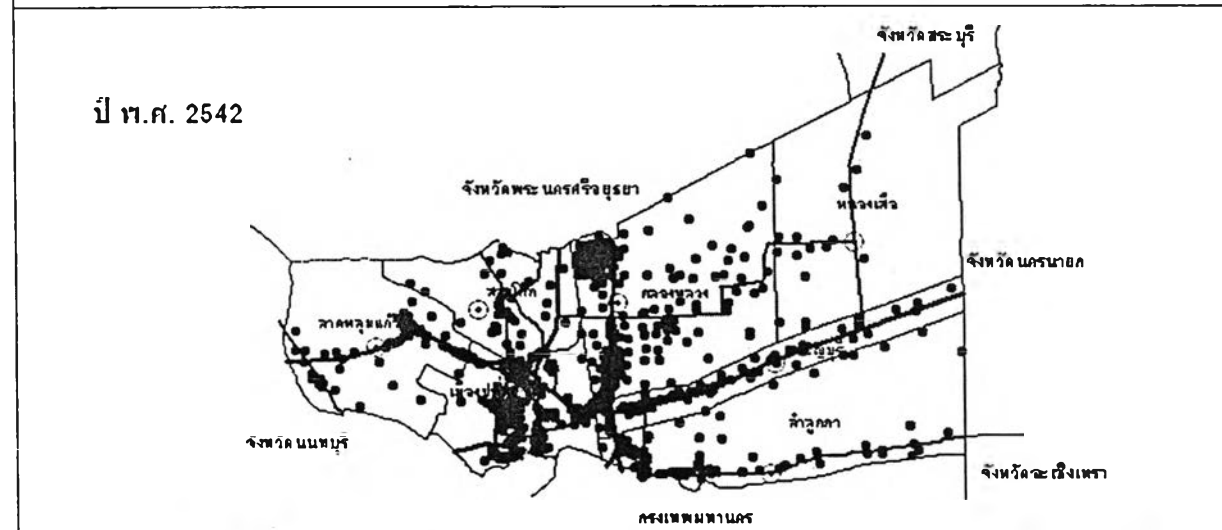
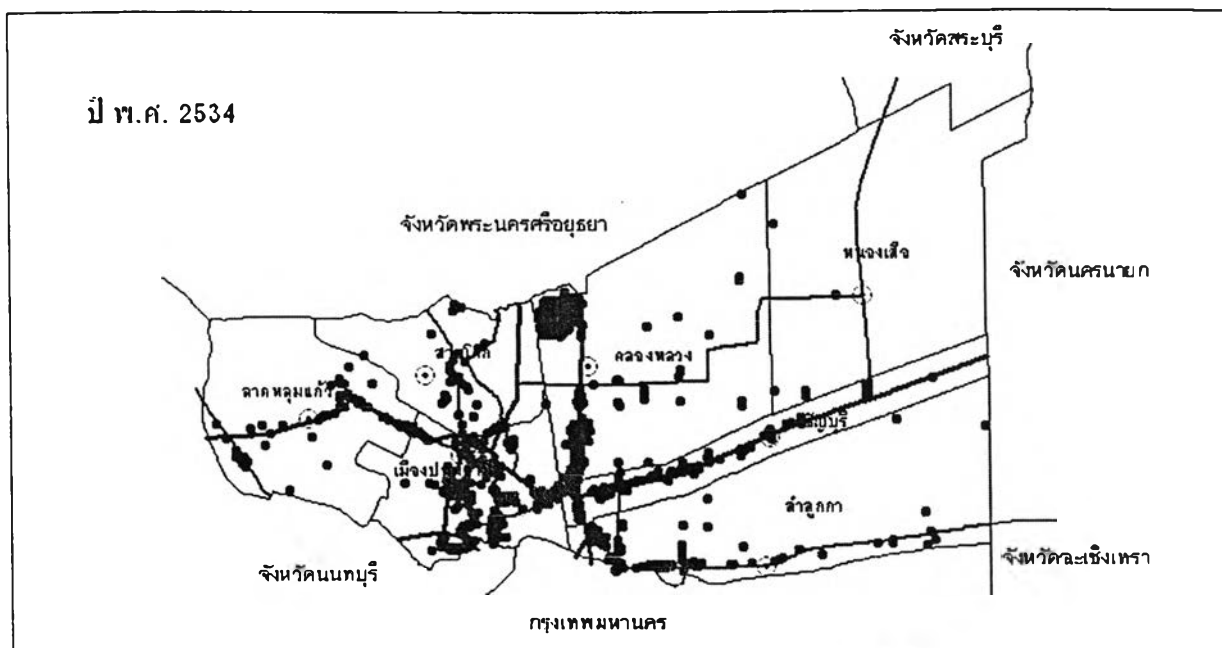
- ⊙ ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม
- ~ ทางหลวงแผ่นดิน

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี, 2542.

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง ในจังหวัดปทุมธานี

แผนที่ 4-11 เปรียบเทียบที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานี ปีพ.ศ. 2534 และ พ.ศ. 2542

สัญลักษณ์

- ⊙ ที่ตั้งอำเภอ
- ที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม
- ~ ทางหลวงแผ่นดิน

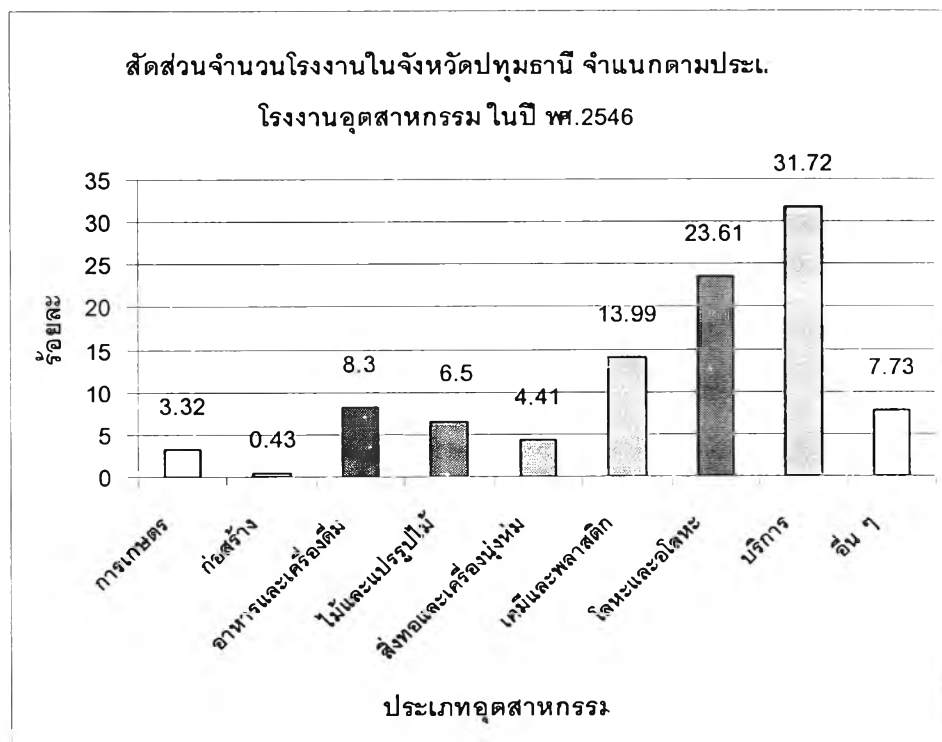

ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ที่มา :สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี.2538 และ 2542.

แผนภูมิที่ 4-3 สัดส่วนจำนวนโรงงานในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

1) อุตสาหกรรมการเกษตรมีจำนวน 70 โรงงานและมีการจ้างงานทั้งหมด 1,722 คน การจ้างงานรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.94 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม เฉลี่ยแล้วมีแรงงาน 25 คน ต่อไร่ เขตพื้นที่ที่มีโรงงานประเภทการเกษตรตั้งอยู่มากที่สุดคือ อำเภอคลองหลวง รองลงมาคืออำเภอลาดหลุมแก้วและอำเภอลำลูกกา

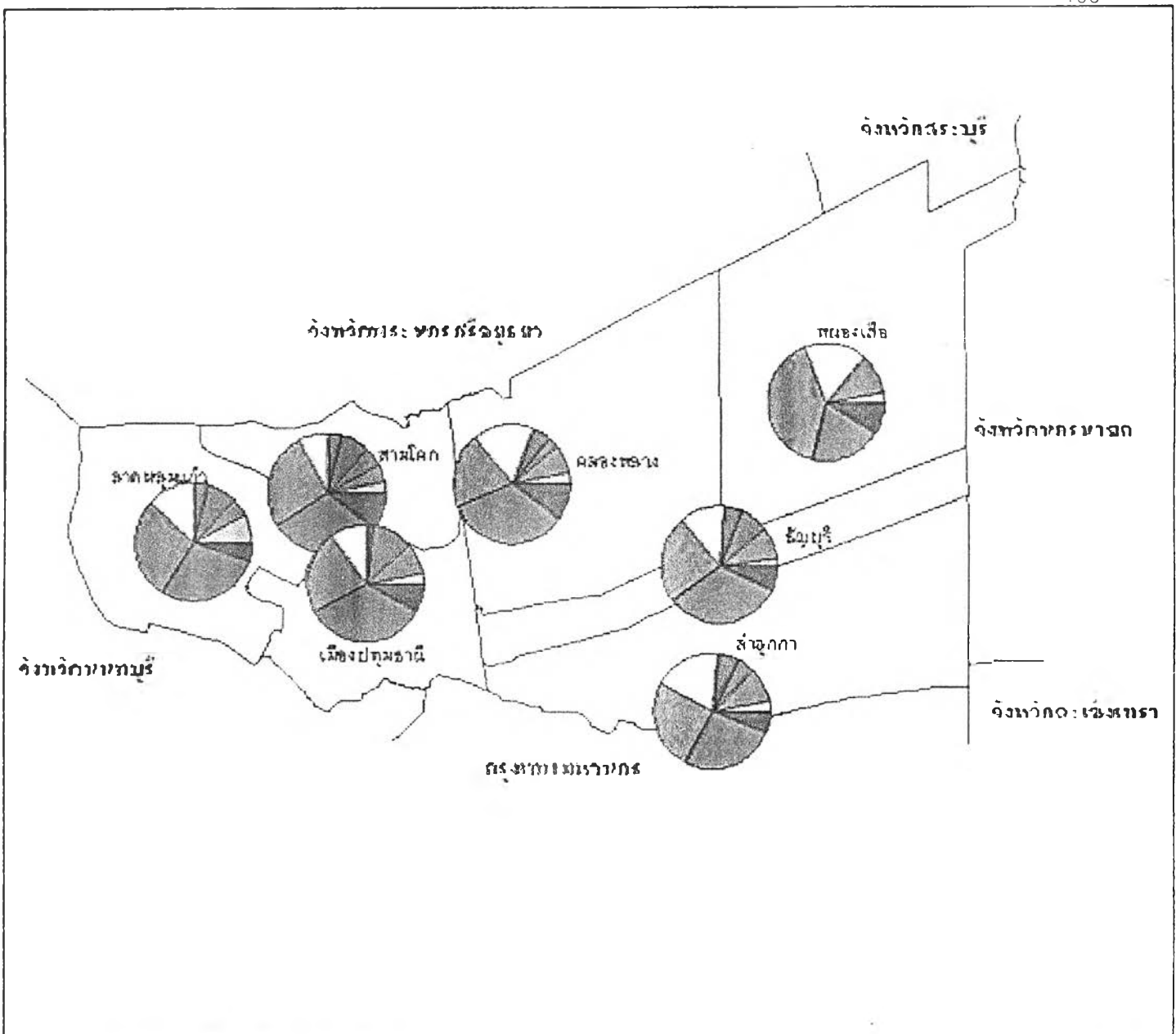
2) อุตสาหกรรมก่อสร้าง มีจำนวนทั้งสิ้น 9 โรง คิดเป็นร้อยละ 0.43 ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุนรวม 20 ล้านบาท เฉลี่ยเงินลงทุนโรงงานละ 2.29 ล้านบาท และมีการจ้างงานรวม 41 คน การจ้างงานรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.02 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม พื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวมากที่สุดคืออำเภอสสามโคก มีจำนวน 2 โรง และอีกจำนวน 2 โรงตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองปทุมธานี โรงงานประเภทอุตสาหกรรมทั้งหมดเป็นโรงงานขนาดเล็ก โรงงานที่ตั้งอยู่ในอำเภอสสามโคกทั้งหมด เป็นโรงงานที่ประกอบกิจการด้านการดูทรายและขุดลอกกรวด ทรายหรือหิน ส่วนโรงงานที่ตั้งอยู่ในอำเภอเมืองปทุมธานีเป็นโรงงานประกอบกิจการดูทรายและขุดลอกกรวด ทรายหรือหินและประกอบกิจการย่อยหินและแยกดินขาว

3) อุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 175 โรง เงินลงทุนรวม 12,618 ล้านบาท การจ้างงานรวม 14,638 คน เงินลงทุนเฉลี่ย 72.10 ล้านบาทต่อไร่ การจ้างงานเฉลี่ย 84 คนต่อไร่ การ

จ้างงานรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.01 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม เป็นประเภทอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนเงินลงทุนต่อโรงมากเป็นอันดับสี่ของประเภทอุตสาหกรรมทั้งหมด พื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทดังกล่าวมากที่สุดคือพื้นที่เขตอำเภอคลองหลวง รองลงมา คือ อำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอลำลูกกา ตามลำดับ ประเภทโรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูป โรงงานผลิตอาหารสัตว์ โรงงานผลิตอาหารสำเร็จรูปจากแป้งมัน , แป้งสาลี และโรงงานแปรรูปผักและผลไม้ โรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 88.5 หรือ 155 โรง ของโรงงานทั้งหมด ส่วนโรงงานขนาดกลางมีจำนวน 13 โรงและอีก 7 โรงเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นโรงงานผลิตน้ำอัดลมและผลิตเบียร์ ส่วนมากตั้งอยู่ในอำเภอเมืองปทุมธานี

4) อุตสาหกรรมประเภทไม้และแปรรูปไม้ มีจำนวนทั้งสิ้น 135 โรง เงินลงทุนรวม 2,236 ล้านบาท การจ้างงานรวม 7,129 คน เงินลงทุนเฉลี่ย 16.56 ล้านบาทต่อโรง การจ้างงานเฉลี่ย 53 คนต่อโรง การจ้างงานรวมคิดเป็นสัดส่วน 3.90 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมประเภทไม้และแปรรูปไม้เป็นอุตสาหกรรมที่มีสัดส่วนการลงทุนเฉลี่ยต่อโรงค่อนข้างต่ำ คือสัดส่วนการลงทุนเฉลี่ยแล้วเป็นลำดับที่แปดของประเภทอุตสาหกรรมทั้งหมด พื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทไม้และแปรรูปไม้มากที่สุดคือพื้นที่เขตอำเภอเมืองปทุมธานี มีทั้งหมด 45 โรง หรือคิดเป็นร้อยละ 33.33 ของโรงงานทั้งหมด และโรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กมีมากถึง 125 โรง โรงงานที่สำคัญนั้นเป็นการผลิตวงกบและบานประตู หน้าต่างที่ทำด้วยไม้ โรงงานเลื่อยไม้ โรงงานแปรรูปไม้ โรงงานทำเครื่องเรือนจากไม้ ส่วนโรงงานขนาดกลาง มีจำนวนโรงงาน 9 โรง ส่วนใหญ่เป็นโรงงานแปรรูปไม้ ทำประตูไม้อัด โรงงานผลิตแผ่นไม้บาง เป็นต้น ส่วนโรงงานขนาดใหญ่มีเพียง 1 โรงเท่านั้นและตั้งอยู่ในอำเภอลาดหลุมแก้ว เป็นโรงงานอบอัดน้ำยาไม้ ทำไม้ปาร์เกต์ มีทุนจดทะเบียนถึง 303 ล้านบาทและมีแรงงานจำนวน 557 คน

5) อุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม มีจำนวนทั้งสิ้น 95 โรง โรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 82.10 เงินลงทุนรวมทั้งหมด 7,249 ล้านบาท การจ้างงานรวม 21,997 คน เงินลงทุนเฉลี่ย 76.31 ล้านบาทต่อโรง การจ้างงานเฉลี่ย 232 คน เป็นอัตราที่การจ้างงานเฉลี่ยสูงที่สุดในประเภทอุตสาหกรรมการผลิตทั้งหมดและสัดส่วนการลงทุนเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสามรองจากอุตสาหกรรมประเภทการบริการและอุตสาหกรรมประเภทโลหะและอโลหะและหากพิจารณาถึงสัดส่วนเงินลงทุนทั้งหมดแล้ว อุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมีสัดส่วนการลงทุนร้อยละ 4.84 และแรงงานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12.04 ของแรงงานทั้งหมด ส่วนพื้นที่ที่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มมากที่สุด คือพื้นที่เขตอำเภอคลองหลวง มีทั้งหมด 31 โรงงานขนาดใหญ่อีกจำนวน 8 โรง ซึ่งโรงงานทั้งสองขนาด ส่วนใหญ่เป็นโรงงานปั่นฝ้ายและ โรงงานทอผ้า

ปัจจัยในการเลือกที่ตั้งของหมู่ประกอบการโรงแรมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในจังหวัดชุมพร

แผนที่ 4.12 แสดงสัดส่วนของโรงแรมอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดชุมพร

<p>สัญลักษณ์</p> <ul style="list-style-type: none"> ที่ตั้งอำเภอ เขต ก่อสร้าง อาคารและเครื่องจักร ไร่และปศุสัตว์ สิ่งทอ เกษตรและปศุสัตว์ โลหะและโลหะ บริการ อื่น ๆ 	 <p>กิโลเมตร</p>
<p>ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย</p>	

ที่มา สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดชุมพร, 2546.

6) อุตสาหกรรมประเภทเคมีและพลาสติก มีจำนวนทั้งสิ้น 295 โรง คิดเป็นร้อยละ 13.99 ของจำนวนโรงงานทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี และมีเงินลงทุนรวมทั้งหมด 11,983 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 8.0 ของจำนวนเงินลงทุนทั้งหมด มีการจ้างงานทั้งหมด 14,664 คน มีเงินลงทุนเฉลี่ย 40.62 ล้านบาทต่อโรง และการจ้างงานเฉลี่ย 38 คนต่อโรง การจ้างงานรวมคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.03 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม พื้นที่ที่โรงงานอุตสาหกรรมประเภทเคมีและพลาสติกตั้งอยู่มากที่สุดคือเขตอำเภอคลองหลวง ซึ่งมีมากถึง 109 โรง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55.90 ของโรงงานประเภทนี้ รองลงมาคือเขตพื้นที่อำเภอลำลูกกา มีทั้งหมด 66 โรงและพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานีมีทั้งหมด 42 โรง ประเภทโรงงานที่สำคัญได้แก่ โรงงานผลิตเครื่องสำอางค์หรือเคมีภัณฑ์ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์จากพลาสติก เช่น เครื่องใช้ภายในบ้าน จาน ถาดรองน้ำ ของเด็กเล่น เป็นต้น โรงงานผลิตขวดและถุงพลาสติก โรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีทั้งหมด 264 โรง หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 89.49 ของโรงงานประเภทนี้ทั้งหมด และส่วนใหญ่อยู่ในอำเภอคลองหลวง อำเภอลำลูกกา ส่วนโรงงานขนาดกลางที่มีจำนวน 38 โรง ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่อำเภอคลองหลวง 17 โรงและอำเภอเมืองปทุมธานี 5 โรง ส่วนโรงงานขนาดใหญ่มีอีก 5 โรง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอคลองหลวง 3 โรงและอำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอธัญบุรีอีกอำเภอละ 1 โรง โรงงานขนาดใหญ่เป็นโรงงานผลิตใยสังเคราะห์และผลิตผลิตภัณฑ์จากพลาสติก

7) อุตสาหกรรมประเภทโลหะและอโลหะ มีจำนวนทั้งหมด 498 โรง หรือร้อยละ 23.61 ของโรงงานทั้งหมด เงินลงทุนรวม 38,464 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 25.68 ของเงินลงทุนทั้งหมด การจ้างงานทั้งหมด 18,995 คน หรือร้อยละ 10.40 ของการจ้างงานภาคอุตสาหกรรม และเมื่อพิจารณาถึงเงินลงทุนเฉลี่ยจะพบว่า เงินลงทุนเฉลี่ยต่อโรง คือ 77.23 ล้านบาท มากเป็นลำดับที่สองรองจากประเภทอุตสาหกรรมบริการ แต่หากพิจารณาถึงการจ้างงานเฉลี่ยต่อโรงนั้น คิดเป็นการจ้างงานเพียง 38 คนต่อโรงเท่านั้น พื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้มากที่สุดคือพื้นที่อำเภอคลองหลวง รองลงมาคืออำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอลำลูกกา มีจำนวน 130 โรง 99 โรง 91 โรง ตามลำดับ ส่วนอำเภอที่มีจำนวนโรงงานประเภทนี้น้อยที่สุดคืออำเภอหนองเสือ มีโรงงานเพียง 14 โรงเท่านั้นและเป็นโรงงานขนาดเล็กทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงขนาดของโรงงานอุตสาหกรรมประเภทโลหะและอโลหะส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็ก มีมากถึง 453 โรง ส่วนโรงงานขนาดกลางและโรงงานขนาดใหญ่มีจำนวนโรงงาน 38 โรงและ 7 โรงตามลำดับ โรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานประเภทผลิตคอนกรีตผสมเสร็จ โรงงานทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต เช่น เสาค้ำ เสาค้ำไฟฟ้า พื้นสำเร็จรูป ท่อระบายน้ำ โรงงานผลิตอุปกรณ์สำหรับงานอุตสาหกรรม โรงงานผลิตประกอบ อะไหล่ ชิ้นส่วน อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้จากโลหะ โรงงานผลิตผลิตภัณฑ์จากโลหะ เป็นต้น

8) อุตสาหกรรมประเภทบริการ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้นรวม 669 โรง คิดเป็นร้อยละ 31.72 ซึ่งเป็นสัดส่วนจำนวนโรงงานที่มากที่สุดประเภทอุตสาหกรรมทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี ส่วนเงินลงทุนทั้งหมด 63,582 ล้านบาท การจ้างงานรวมทั้งหมด 87,388 คน คิดเป็นสัดส่วนการจ้างงานร้อยละ 47.85 ของการจ้างงานทั้งหมด และเมื่อพิจารณาถึงการจ้างงานเฉลี่ยคือ 131 คนต่อโรง ซึ่งมากเป็นลำดับที่สองรองจากอุตสาหกรรมประเภทสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม ส่วนการลงทุนเฉลี่ยคือ 95.04 ล้านบาทต่อโรง เป็นการลงทุนเฉลี่ยต่อโรงมากที่สุดในประเภทอุตสาหกรรมทั้งหมดและมากกว่าอุตสาหกรรมการก่อสร้างซึ่งมีการลงทุนเฉลี่ยน้อยที่สุดถึงจำนวน 92.75 ล้านบาท และสัดส่วนเงินลงทุนทั้งหมดของอุตสาหกรรมประเภทนี้คิดเป็นร้อยละ 42.45 ของการลงทุนภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดในจังหวัดปทุมธานี และพื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้ตั้งอยู่มากที่สุดคือพื้นที่อำเภอคลองหลวง อำเภอเมืองปทุมธานีและอำเภอลำลูกกา มีจำนวนโรงงาน 219 โรง 147 โรง และ 100 โรง ตามลำดับ โรงงานส่วนใหญ่เป็นโรงงานขนาดเล็กมีมากถึง 553 โรง และโรงงานขนาดกลาง 75 โรงและ 41 โรงเป็นโรงงานขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมประเภทบริการนี้เป็นประเภทอุตสาหกรรมที่มีจำนวนโรงงานขนาดใหญ่มากที่สุด คือ 41 โรง ประเภทโรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ โรงงานผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้า โรงงานผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ ตรวจซ่อมเครื่องยนต์ อะไหล่ยนต์ โรงงานผลิตชิ้นส่วนอะไหล่ เครื่องยนต์และเครื่องจักร โรงงานผลิตอุปกรณ์ตกแต่งรถยนต์ โรงงานผลิตชิ้นส่วนเครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ เป็นต้น

9) อุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีจำนวนโรงงานทั้งสิ้น 163 โรง คิดเป็นร้อยละ 7.73 ของจำนวนโรงงานทั้งหมด เงินลงทุนทั้งหมด 10,229 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.83 ของเงินลงทุนทั้งหมด และการจ้างงานทั้งหมด 16,102 คนหรือร้อยละ 8.82 ของจำนวนแรงงานในภาคอุตสาหกรรม เงินลงทุนเฉลี่ย 62.75 ล้านบาทต่อโรง และการจ้างงานเฉลี่ย 99 คนต่อโรงมากเป็นลำดับที่สามรองจากอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มและอุตสาหกรรมบริการ พื้นที่ที่มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทนี้มากที่สุดคือ พื้นที่อำเภอคลองหลวง มีจำนวน 60 โรงหรือคิดเป็นร้อยละ 36.81 ของโรงงานประเภทนี้ รองลงมาคือพื้นที่อำเภอเมืองปทุมธานี มีจำนวน 32 โรงและ 22 โรงในอำเภอลำลูกกา ตามลำดับ และโรงงานส่วนใหญ่ของอุตสาหกรรมประเภทนี้เป็นโรงงานขนาดเล็กเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 82.82 ของโรงงานประเภทนี้ ส่วนโรงงานขนาดกลางมีจำนวน 22 โรง และอีก 6 โรงคือโรงงานขนาดใหญ่ และประเภทโรงงานที่สำคัญ ได้แก่ โรงงานผลิตรองเท้า โรงงานผลิตกล่องกระดาษ บรรจุภัณฑ์กระดาษแข็ง กระดาษครีฟ โรงงานผลิตอุปกรณ์เครื่องเขียน โรงงานผลิตชิ้นส่วนนาฬิกา โรงงานผลิตรองเท้ากีฬา เป็นต้น

อุตสาหกรรมในจังหวัดปทุมธานีในปี 2546 นั้น อุตสาหกรรมยังคงมีการกระจุกตัวอยู่ในสาขาการบริการ อุตสาหกรรมอื่น ๆ และอุตสาหกรรมโลหะและอโลหะ ซึ่งเป็นสาขาอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้และการจ้างงานจำนวนมาก การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมยังคงอยู่ตามเส้นทางคมนาคมที่สำคัญและในนิคมอุตสาหกรรมนวนครและสวนอุตสาหกรรมบางกระดี ส่งผลให้การกระจุกตัวของโรงงานอยู่ใน

พื้นที่อำเภอคลองหลวงและอำเภอเมืองปทุมธานี ส่วนขนาดของโรงงานส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดปทุมธานีนั้นเป็นโรงงานขนาดเล็กมากที่สุด โดยเป็นการผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่และในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และส่วนหนึ่งเป็นการผลิตวัตถุดิบเพื่อส่งให้กับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีขนาดใหญ่กว่า โรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กเป็นโรงงานที่มีบทบาทในการจ้างงานให้กับคนในพื้นที่มากที่สุดอีกทั้งยังเป็นโรงงานที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยให้ความรู้และการพัฒนาฝีมือในกระบวนการผลิต ส่วนบทบาทของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางในปัจจุบันมีเพิ่มมากขึ้นในจังหวัดปทุมธานี เนื่องจากมีหน่วยงานที่สนับสนุนให้ให้ความช่วยเหลือมากขึ้น อีกทั้งนโยบายในการพัฒนาจังหวัดส่งเสริมให้พื้นที่จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ที่มีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่เข้มแข็งและมีความสามารถในการแข่งขัน สิ่งเหล่านี้จึงทำให้อุตสาหกรรมขนาดกลางได้รับความสนใจและการพัฒนามากขึ้นในปัจจุบัน และอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ศึกษานั้นเป็นโรงงานผลิตเพื่อการส่งออกเป็นหลักและเป็นการลงทุนจากต่างประเทศที่ย้ายฐานการผลิตมาที่ประเทศไทย แต่การจ้างงานนั้นยังเป็นการใช้แรงงานในประเทศควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในกระบวนการผลิต และให้ความสำคัญการมาตรฐานหรือคุณภาพในการผลิตเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นอุตสาหกรรมขนาดหรือประเภทใดก็มีความสำคัญไม่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมได้ช่วยสร้างรายได้และกระจายความเจริญไปสู่พื้นที่ต่าง ๆ ดังที่เห็นได้ในปัจจุบัน

ตารางที่ 4-16 รายละเอียดจำนวนโรงงาน เงินลงทุน และการจ้างงานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดปทุมธานี

ประเภทอุตสาหกรรม	จำนวนโรงงาน	สัดส่วนโรงงาน (ร้อยละ)	เงินลงทุน (ล้านบาท)	สัดส่วน เงินลงทุน	เงินลงทุนเฉลี่ย ต่อโรง (ล้านบาท/โรง)	การจ้างงาน (คน)	สัดส่วน การจ้างงาน (ร้อยละ)	การจ้างงาน เฉลี่ยต่อโรง (คน/โรง)
การเกษตร	70	3.32	3,381,631,531.00	2.26	48,309,021.87	1,722	0.94	25
ก่อสร้าง	9	0.43	20,650,000.00	0.01	2,294,444.44	41	0.02	5
อาหารและเครื่องดื่ม	175	8.30	12,618,663,757.00	8.43	72,106,650.04	14,638	8.01	84
ไม้และแปรรูปไม้	135	6.40	2,236,907,578.00	1.49	16,569,685.76	7,129	3.90	53
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	95	4.50	7,249,563,461.00	4.84	76,311,194.33	21,997	12.04	232
เคมีและพลาสติก	295	13.99	11,983,517,589.00	8.00	40,622,093.52	14,664	8.03	50
โลหะและอโลหะ	498	23.61	38,464,653,027.00	25.68	77,238,259.09	18,995	10.40	38
บริการ	669	31.72	63,582,013,368.00	42.45	95,040,378.73	87,388	47.84	131
อื่น ๆ	163	7.73	10,229,029,667.00	6.83	62,754,783.23	16,102	8.81	99
รวม	2,109	100.00	149,766,629,978.00	100.00	71,013,100.99	182,676	100.00	87

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4-17 จำนวนเงินลงทุนและการจ้างงานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ

ประเภทอุตสาหกรรม	อำเภอเมืองปทุมธานี					อำเภอคลองหลวง				
	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วนเงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วนการจ้างงาน	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วนเงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วนการจ้างงาน
การเกษตร	12	746,971,337	2.43	272	0.66	18	696,348,194	1.00	347	0.41
ก่อสร้าง	2	4,350,000	0.01	13	0.03	0	-	0.00	-	0.00
อาหารและเครื่องดื่ม	38	5,423,457,624	17.64	4,646	11.34	49	3,410,628,531	4.89	4,330	5.17
ไม้และแปรรูปไม้	45	491,274,448	1.60	3,726	9.09	21	258,126,457	0.37	526	0.63
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	10	210,520,000	0.68	1,094	2.67	31	3,522,277,619	5.05	8,344	9.97
เคมีและพลาสติก	43	1,944,245,013	6.32	2,807	6.85	109	7,146,965,907	10.24	7,443	8.89
โลหะและอโลหะ	99	3,140,796,067	10.21	3,978	9.71	130	12,359,096,357	17.71	6,747	8.06
บริการ	147	15,827,863,512	51.47	20,431	49.86	219	36,432,408,981	52.21	46,319	55.33
อื่น ๆ	32	2,964,174,924	9.64	4,011	9.79	60	5,948,500,202	8.53	9,655	11.53
รวม	428	30,753,652,925	100.00	40,978	100.00	637	69,774,352,248	100.00	83,711	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4-17 จำนวนเงินลงทุนและการจ้างงานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ (ต่อ)

ประเภทอุตสาหกรรม	อำเภอ	อำเภอธัญบุรี				อำเภอหนองเสือ					
		จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วน เงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วน การจ้างงาน	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วน เงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วน การจ้างงาน
การเกษตร		6	73,750,000	0.68	145	1.00	1	440,000	0.11	3	0.32
ก่อสร้าง		0	-	0.00	-	0.00	0	-	0.00	0	0.00
อาหารและเครื่องดื่ม		25	294,200,000	2.70	812	5.58	4	31,400,000	7.64	114	12.15
ไม้และแปรรูปไม้		22	475,298,155	4.36	727	5.00	0	-	0.00	0	0.00
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม		12	1,352,510,495	12.40	2,000	13.76	0	-	0.00	0	0.00
เคมีและพลาสติก		31	676,529,796	6.20	1,226	8.43	6	58,550,000	14.24	127	13.54
โลหะและอโลหะ		63	4,012,015,065	36.79	1,438	9.89	14	128,950,000	31.36	219	23.35
บริการ		87	3,735,122,194	34.25	7,698	52.94	7	158,200,000	38.47	406	43.28
อื่น ๆ		19	287,065,000	2.63	494	3.40	3	33,700,000	8.19	69	7.36
รวม		265	10,906,490,705	100.00	14,540	100.00	35	411,240,000	100.00	938	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4-17 จำนวนเงินลงทุนและการจ้างงานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ (ต่อ)

อำเภอ	อำเภอสามโคก					อำเภอลาดหลุมแก้ว				
	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วน เงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วน การจ้างงาน	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วน เงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วน การจ้างงาน
การเกษตร	5	370,656,000	7.04	91	2.76	16	1,396,820,000	16.42	722	6.56
ก่อสร้าง	7	16,300,000	0.31	28	0.85	0	-	0.00	-	0.00
อาหารและเครื่องดื่ม	7	136,290,000	2.59	102	3.09	14	934,854,853	10.99	1,597	14.51
ไม้และแปรรูปไม้	12	215,926,000	4.10	330	10.00	16	572,062,418	6.73	1,330	12.09
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	6	58,378,156	1.11	227	6.88	8	1,356,518,997	15.95	1,070	9.72
เคมีและพลาสติก	12	175,270,000	3.33	143	4.33	28	471,948,034	5.55	705	6.41
โลหะและอโลหะ	40	653,841,523	12.42	783	23.72	59	1,566,731,658	18.42	2,452	22.23
บริการ	48	3,317,271,073	63.00	1,023	30.99	61	2,074,546,726	24.39	2,900	26.36
อื่น ๆ	16	321,766,200	6.11	574	17.39	11	132,100,000	1.55	227	2.06
รวม	153	5,265,698,952	100.00	3,301	100.00	213	8,505,582,686	100.00	11,003	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4-17 จำนวนเงินลงทุนและการจ้างงานของอุตสาหกรรมแต่ละประเภทในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามรายอำเภอ (ต่อ)

อำเภอ	อำเภอลำลูกกา				
	จำนวน	เงินลงทุน	สัดส่วน เงินลงทุน	การจ้างงาน	สัดส่วน การจ้างงาน
การเกษตร	12	96,646,000	0.40	142	0.50
ก่อสร้าง	0	-	0.00	-	0.00
อาหารและเครื่องดื่ม	38	2,387,832,749	9.89	3,037	10.77
ไม้และแปรรูปไม้	19	224,220,100	0.93	490	1.74
สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม	28	749,358,194	3.10	9,262	32.84
เคมีและพลาสติก	66	1,510,008,839	6.25	2,213	7.85
โลหะและอโลหะ	93	16,603,222,357	68.75	3,378	11.98
บริการ	100	2,036,600,882	8.43	8,611	30.53
อื่น ๆ	22	541,723,341	2.24	1,072	3.80
รวม	378	24,149,612,462	100.00	28,205	100.00

ที่มา : สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดปทุมธานี